

Aino Sipilä

Kalenteri kalentereista

– ajanlaskusta kertovan kalenterin suunnittelu

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi AMK

Viestinnän koulutusohjelma

Opinnäytetyö

26.4.2015

Tekijä Otsikko	Aino Sipilä Kalenteri kalentereista – ajanlaskusta kertovan kirjakalenterin suunnittelu
Sivumäärä Aika	50 sivua 26.4.2015
Tutkinto	Medianomi AMK
Koulutusohjelma	Viestintä
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja	Kai Talonpoika, päätoiminen tuntiopettaja
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ajanlaskumme historian käännteitä ja tarinoita ja luoda niiden pohjalta ilme nykyaikaiselle kalenterille.</p> <p>Opinnäytetyö käsittelee kalenterin historiaa ja kalenterisuunnittelua. Työn kirjallinen osa jakautuu aihepiireiltään kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa käsitellään länsimaisen ajanlaskun historiaa ja siihen liittyvien sanojen etymologiaa sekä kalenterin vaiheita antiikista tähän päivään. Toisessa osassa pohditaan kalenterisuunnittelun aihealueita toiminnallisen osan kautta graafisen suunnittelijan, kuvittajan ja sisällöntuottajan näkökulmasta. Toiminnallisena osana suunnitellaan ja taitetaan ajanlaskun historiaa kuvituksin ja tekstein valottava pöytäkalenteri.</p> <p>Työn toiminnallisen osuuden tarkoituksena on kehittää opinnäytetyön tekijän omaa osaamista julkaisusuunnittelussa ja laajemman taitto- ja kuvituskokonaisuuden hallinnassa. Tavoitteena on saada aikaan eheä, tyylikäs ja eilainen kalenteri, jolle löytyisi tilaa markkinoilta.</p> <p>Opinnäytetyöllä ei ole asiakasta, joten työn tekijä toteuttaa kalenterin omista lähtökohdistaan ja oman tutkimuksensa perusteella. Opinnäytetyössä käytettiin aineistopohjaista tutkimusmenetelmää. Tietoa kerättiin ajanlaskua, julkaisusuunnittelua sekä graafisen suunnittelun osa-alueita käsittelevistä kirjoista ja artikkeleista, sekä kahden haastattelun avulla.</p> <p>Opinnäytetyön lopputuotoksena toteutettiin visuaalisesti näyttävä ja käytettävä kalenteriteos nimeltä Kalenteri kalentereista 2016 – tarinoita ja totuuksia ajanlaskusta. Kalenteri painetaan tulevana syksynä joko omakustanteisena tai apurahan tai yhteistyön mahdollistamana.</p>	
Avainsanat	kalenteri, julkaisusuunnittelu, graafinen suunnittelu, kuvitus

Author Title	Aino Sipilä Calendar Book as a Tribute to the History of Calendars – A Design Project
Number of Pages Date	50 pages 26 April 2015
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic design
Instructor	Kai Talonpoika, Lecturer
<p>My final project studies the history of calendars. I also take a look at designing a modern calendar through the eyes of a graphic designer, illustrator and copywriter. The goal of the project was to improve my book design, illustration and graphic design skills and also to create a functional calendar product.</p> <p>The study has two main topics. The first part is a history review of western calendars from ancient times to modern days, including the etymology of terms used in calendars, for example, the names of months. The second part reflects on the different phases of a calendar design project. The study is based mainly on literature on the history of calendars, book design and different areas of graphic design. Two interviews were made to acquire practical information about book design and how to print them: one with a book designer and another with an account manager of a printing house.</p> <p>The piece I designed is called A Calendar about Calendars – Truths and Tales about the Time. It uses stories and illustrations to transform the interesting history of calendars into a modern calendar setting. The project was carried out in the spring of 2015.</p> <p>The project suggests an alternative traditional calendar design. This calendar was a personal project of mine and it is going to be printed in autumn 2015 with the financial help of a grant or in collaboration with a printing house.</p>	
Keywords	Calendar, calendar book, graphic design, illustration

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Ajanlasku	2
2.1 Katsaus ajanlaskumme historiaan	2
2.1.1 Luonnon kellot: aurinko ja kuu	2
2.1.2 Egyptiläinen ajanlasku	4
2.1.3 Rooma ja juliaaninen kalenteri	5
2.1.4 Gregoriaaninen kalenteri	7
2.1.5 Ajanlasku muinaisessa Suomessa	7
2.1.6 Parannettu kalenteri	9
2.1.7 Vallankumouskalenteri	10
2.1.8 Suomalainen almanakka	10
2.1.9 Viikonpäivät ja ajan standardointi	12
2.2 Kalenteri tänään	13
3 Kalenterin suunnittelu	14
3.1 Otettava huomioon kalenteria suunniteltaessa	14
3.2 Kohderyhmä	15
3.2.1 Potentiaaliset kohderyhmät	17
3.2.2 Kohderyhmän rajaus	18
3.3 Kalenterin konsepti	18
3.4 Kuvitusten aiheet ja tarinat	19
3.5 Kuvitus, rytmi ja rakenne	22
3.6 Päivä-, viikko- vai kuukausinäköymä?	27
3.7 Taittopohja ja gridi	29
3.8 Typografia	33
3.8.1 Kirjaintyyppin valinta	33
3.8.2 Tekstin ja otsikoiden muotoilu	35
3.9 Kannot	39
3.10 Materiaalivalinnat	41
4 Valmis kalenteri	42
Yhteenveto	45
Lähteet	48

1. Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee ajanlaskumme historiaa ja sen käännteiden vaikutusta nykypäivän kalenteriin. Toiminnallisena osana suunnittelen visuaalisesti näyttävän kirjakalenterin, jonka välikuvitusten tarkoituksena on tuoda käyttäjänsä tietoisuuteen tarinoita ajanlaskumme mystisyyksistä. Työn toteutan keväällä 2015 omana projektinani. Tavoitteena on löytää yhteistyökumppaniksi paino, joka suostuisi painamaan kalenterini edullisesti, ja saisi puolestaan käyttää kalenteriani esimerkiksi liikelahjana. Vaihtoehtoisesti haen apurahaa ja painatan kalenterin omakustanteisena, jos sopivaa painoa ei löydy.

Näkökulmani on tulkita visuaalisesti ajanlaskun historialliset käännteet ja tuoda ne nykypäivän ihmisen tarkasteltavaksi kalenterin muodossa. Rajaan historiakatsaukseni käsittämään ainoastaan länsimaisen kalenterin historiaan vaikuttaneita seikkoja jättäen myös tarkemman ajanlaskun kuten kellojen historian pois. Koska kalenterini on suunnattu suomalaisille, valotan työssäni myös suomalaisen kalenterin vaiheita.

Aihe opinnäytetyöhöni valikoitui lopulta loogisen pohdinnan jälkeen. Olin suunnitellut useampaakin seinäkalenteria aiempina opiskeluvuosinani, ja innostus kalenterisuunnitteluun oli jäänyt kytemään. Lisäksi oma kiinnostukseni on ajanut minua enemmän ja enemmän erilaisiin typografiaa, taittoa ja julkaisusuunnittelua sisältäneisiin projekteihin. Kuitenkaan en ole opintojeni aikana suunnitellut yksin yhtään laajaa taittokokonaisuutta alusta loppuun asti, ja tästä juuri janosin tietoa ja kokemusta. Jos taittaisın omakustanteisesti lehden tai kirjan, muodostuisi sisällön tuottaminen tai hankinta työlääksi. Kalenterin valinta aiheeksi ratkaisi tämän sisältöongelman.

Työni tavoitteet ovat lähinnä hyvin henkilökohtaisia. Pyrin työssäni kehittymään kuvittajana ja taittajana sekä kasvattamaan taitojani julkaisusuunnittelussa. Tämä työ on myös suurin yksin suunnittelemani kokonaisuus, joten pyrin oppimaan myös kokonaisuuden hallintaa. Lisäksi tavoitteenani on saada aikaan houkutteleva ja toimiva kaupallinen tuote, joka toimisi myös mainiona työnäytteenä osaamisestani tulevaisuudessa. Sekundäärisenä tavoitteenani on saada kalenterin käyttäjät kiinnostumaan kiehtovasta ajanlaskun historiasta kuvitusten ja taiton luoman tunnelman avulla.

Opinnäytetyöni lähdeaineisto muodostuu historiakatsauksen osalta lähinnä ajanlaskua ja sen etymologiaa käsittelevistä kirjallisista lähteistä ja dokumenteista. Julkaisusuunnittelusta hankitaan tarvittavia tietoja projektin edetessä kirjallisuuden lisäksi mm. haastattelemalla kirjagraafikko Pekka Krankkaa ja vieraillemalla Lönnbergin painossa.

Aloitan kirjallisen työni katsauksella ajanlaskuun ja länsimaisen kalenterin historiaan luvussa kaksi, jossa pyrin etenemään kronologisesti menneisyydestä näihin päiviin. Kolmannessa

luvussa käsittelen kalenterin ja ylipäätään julkaisun suunnitteluun vaikuttavia asioita oman suunnittelutyöni edetessä aina konseptista valmiiksi kalenteriksi.

2. Ajanlasku

Tuhansien vuosien ajan ihmiset ovat kehittäneet erilaisia tapoja mitata aikaa aina tähtitai-vaan liikkeistä atomikelloihin. Ennen herättiin aamunkoitossa ja käytiin nukkumaan pi-meän tullen. Nyky-yhteiskuntamme taas pyörii ympäri vuorokauden omaan ajanlaskuum-me kietoutuneena; minuutteihin, tunteihin, vuorokausiin, viikkoihin, kuukausiin, vuosiin. Mutta mikä ihme on saanut ihmiset jakamaan aikansa 365 päivän jaksoihin, jotka jakautu-vat 12:een eri mittaiseen kuukauteen, jotka jakautuvat epäsäännöllisesti 7-päiväisiin viikkoi-hin, jotka jaetaan 24 tuntisiin vuorokausiin ja edelleen 60-minuuttisiin tunteihin?

2.1 Katsaus ajanlaskumme historiaan

Rajaan historiakatsaukseni käsittämään ainoastaan länsimaisen kalenterin syntyyn johtaneita seikkoja sekä suomalaisen kalenterin vaiheita. Siksi en käsittele mayalaista, kiinalaista tai islamilaista ajanlaskua, vaikka saatankin sivuta niitä ohimennen. Vaikka ajanlaskun historia kietoutuu vahvasti mm. kellon historiaan, pyrin rajaamaan aiheeni kattamaan ajanlaskun ainoastaan kalenterin tarkkuudella. Koitan seuraavissa luvuissa valottaa kalenterimme his-toriaa ja vaiheita kirjoittaen ja kuvittaen niin kuin minä ne ymmärrän.

2.1.1 Luonnon kellot: aurinko ja kuu

Jo ennen ensimmäistäkään kalenteria on ihminen muiden eläinten tapaan elänyt auringon rytmissä. Aurinko nousee aamuisin ja laskee iltaisin. Päivällä ollaan aktiivisia, ja yöllä nu-kutaan. Toki eläinkunnassa on omat yöeläjänsä myös. Yö ja päivä muodostavat täyden ja toistuvan kierroksen, ja joka aamu elämä alkaa uudelleen. (Hart-Davis 2011, 54.)

Aurinko toistuu monissa muinaisissa uskonnoissa eri hahmoissa; muinaiset egyptiläiset per-sonoivat auringon Ra'ksi tai Horukseksi, astekeilla aurinko oli veriuhreja vaativa Tonatiuh, kreikkalaisilla Helios ja roomalaisilla Apollo (Evers 2013, 40). Monet muinaiset rakennel-mat kertovat auringon tärkeydestä, kuten Englannissa Stonehenge ja Suomessa jätinkirkot, jotka on rakennettu niin, että tietyt aukot ja rakennelmat suuntaavat auringonnousuun tai laskuun talvi- ja kesäpäivänseisauksina sekä kevät- ja syyspäiväntasauksina. Suomen jätin-kirkot merkkäavat myös muinaissuomalaisille tärkeitä juhlia kuten vappua ja kekriä – sen aikaista uutta vuotta. Jätinkirkot kuten Stonehengekin on rakennettu neoliittisellä kivikau-della n. 1800-3000 eaa. (Urpelainen 2013.)

Ensimmäiset kalenterit voidaan jakaa karkeasti aurinko- ja kuukalentereihin. Kuukalenteri seuraa todellisia kuun vaiheita toisin kuin nykykalenterimme kuukaudet.

Dordognen luolasta Ranskasta löydettiin 30 000 vuotta vanha luu, jossa oli uurrekuvioita. Yhdysvaltalainen Alexander Marshack tutki luuta ja päätteli uurteiden rytmistä ja määrästä, että kyseessä olisi ollut muinainen kuukalenteri. Vastaavanlainen luu löytyi myös vuonna 1960 silloisesta Belgian Kongosta. Luussa oli uurteita ryhmissä. Uurteet lyhenivät ja pitenevät samalla tavalla kun kuu ohenee ja paksunee kiertonsa mukaisesti. Tämä luu on ajoitettu 25 000 vuotta vanhaksi. (Hart-Davis 2011, 126.)

Lascaux'n luolista myöskin Ranskasta löytyi vuonna 1940 valtavia luolamaalauksia (ks. Kuvio 1), joiden tohtori Michael Rappenglück uskoo olevan muinainen kalenteri. Maalauksien uskotaan kuvaavan niin tähtiKuvioita, seitsemänpäiväisiä viikkoja (kuun vaiheet) kuin eläinten biologisia rytmejä suhteessa vuoden kiertoon. Näiden maalausten iäksi on arvioitu 17 000 vuotta. (Mitat ja Mittaaminen 1/3, 2015.)

KUVIO 1. Kuvitus Lascaux'n luolan maalauksista

Kuukalenterit olivat yleisimmin käytössä maissa, joissa ilmasto pysyy ympäri vuoden suhteellisen samankaltaisena (esimerkiksi lähellä päiväntasaajaa), sillä vuoden aloitus liikkui joka vuosi eri paikalle kuukalenterin vuoden ollessa paljon lyhyempi kuin aurinkovuosi. Aurinkokalenteria noudatettiin yleensä siellä, missä vuodessa vaihtelivat selkeät vuodenaajat eli missä vuodenaikojen tasalla pysyminen oli elintärkeää. (Oja 2013, 24–25.)

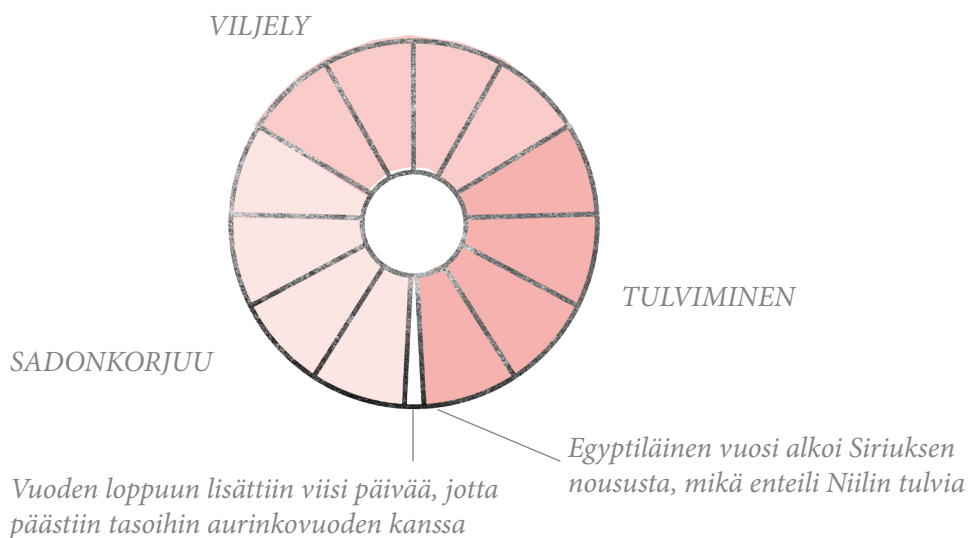
Nykyinen länsimainen kalenterimme on selkeä aurinkokalenteri, sillä vuotemme perustuu auringon kiertoon. Vaikka kalenteriimme on jäänyt 12 kuukautta, mikä oli yleisimmin kuukalentereissakin käytetty kuukausien määrä, eivät kuukautemme seuraa enää mitenkään todellista kuun kiertoa. (Oja 2013, 25.)

2.1.2 Egyptiläinen ajanlasku

Egyptiläiset mielsivät ajan kaavana, joka toisti samoja tapahtumia uudestaan ja uudestaan. Heidän uskomuksensa mukaan tämä kaava tai järjestys oli maan alussa jumalten luoma, ja faaraoiden tehtävänä oli tämän järjestyksen valvominen maan päällä. Kun jokin kriisi kohtasi, alkoi papisto tutkia ja tulkita vanhoja kirjoituksia ratkaisuvaihtoehtoja etsien, sillä vastaavanlainen tilannehan on täytynyt tapahtua aikaisemminkin. Vuosia ei merkattu lineaarisesti kuten meille nykyään on ominaista, vaan aina hallitsevan faaraon hallituskausien mukaan, mikä teki historian hahmottamisesta hankalaa. Valtaanastumisvuosi oli aina vuosi 1, josta laskettiin eteenpäin, ja seuraavan faaraon astuessa valtaan vuosilasku alkoi jälleen alusta. Asiaa hämmensi lisää se, että toisinaan sattui yhteishallituskausia ja rinnakkaishallituskausia. Menneisyyttä ei käsitetty kaikkoavaksi asiaksi, koska tapahtumien katsottiin tapahtuvan uudestaan ja uudestaan ja näin ollen tarkemmalle vuosilaskulle ei ollut tarvetta. (Whitrow 1988, 39–41.)

Sen sijaan vuoden kierron seuraaminen oli Niilin tulvien ja viljelyksen kannalta niin tärkeää, että egyptiläiset kehittivät hyvinkin tarkan tavan seurata vuoden kiertoa. Nykyinenkin kalenterimme juontaa juurensa egyptiläisten kalenteriin n. 2000 vuotta eaa. Vuosi jakautui jo silloin 12 kuukauteen, jotka alunperin noudattivat tarkasti kuun kiertoa. Koska kuun 12 kiertoa eivät täydy kokonaista vuotta eli maapallon pyörähdystä auringon ympäri, lisättiin vuoden loppuun karkauskuukausia, jotta vuodenajat saatiin pysymään paikoillaan. (Oja 2013, 26.)

Taivaan kirkkaimman tähden Siriuksen ilmestyminen auringon takaa sen oltua ensin 70 päivää näkymättömissä enteili jokavuotisia Niilin tulvia. Tämän tärkeän astrologisen tapahtuman huomattiin toistuvan 365 vuorokauden välein, mistä egyptiläiset päättelivät vuoden todellisen pituuden. Siriuksen, egyptiläiseltä nimeltään Sothiksen tai koirantähden noususta muodostui egyptiläisen kalenterin vuotuinen kiinne kohta. (Oja 2013, 28.)

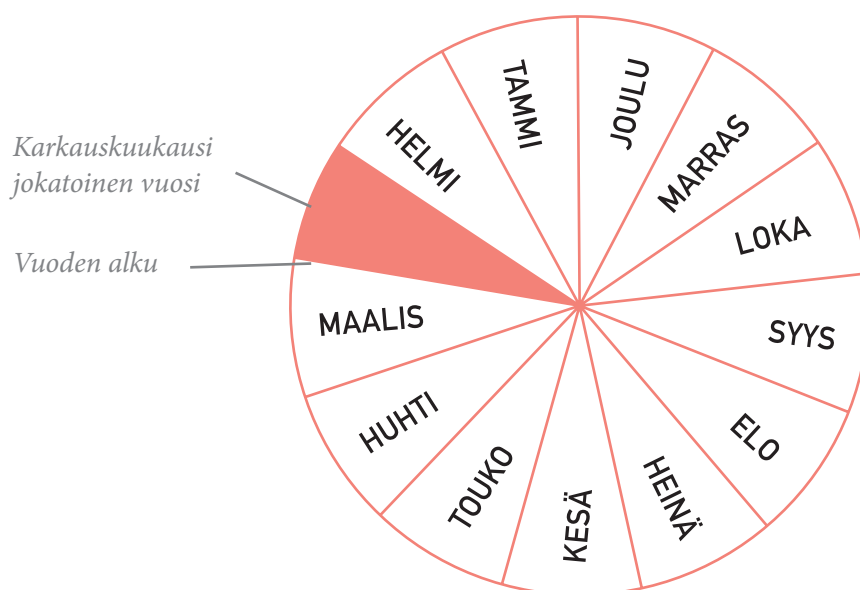
KUVIO 2. Egyptiläinen vuosi

Jo ennen ajanlaskumme alkua olivat egyptiläiset tarkentaneet kalenteriaan siten, että kuukaudet olivat kukin 30 vuorokautta pitkiä ja vuoden loppuun lisättiin viisi lisäpäivää, jotta päästiin 365 päivään (Ks. Kuvio2). Lisäksi egyptiläiset jakoivat vuotensa kolmeen vuodenaikaan, joista kukin kesti neljä kuukautta; tulviminen, viljely ja sadonkorjuu. (Oja 2013, 28.)

2.1.3 Rooma ja juliaaninen kalenteri

Roomalainen kalenteri luotiin tarinoiden mukaan Rooman perustajan Romuluksen käsystä. Varmasti on ainakin saatu selville, että Numa Pompilius, Rooman toinen keisari uudisti roomalaista kalenteria 700 eaa. Vuosi alkoi maaliskuusta. Tuolloin kalenterissa oli niin ikään 12 kuukautta, mutta ne olivat pituuksiltaan joko 29 tai 31 päivää (sillä parittomia lukuja pidettiin onnekkaina, eikä näin ollen missään kuussa ollut 30 päivää) ja noudattivat suunnilleen kuun kiertoa. Vuoden pituudeksi tuli tällöin 355 päivää, mutta kuukaudet eivät pysyneet vuodenaikojen tahdissa. (Oja 2013, 28.)

Roomalaisten tapa laskea kuukauden päiviä oli nykyiseen verrattuna kuitenkin hyvin erikoinen. Kuun ensimmäinen päivä oli nimeltään kalendae, josta nykyinen nimityksemme kalenteri on peräisin. Kuun puolivälissä oli idus (riippuen kuukaudesta joko 15. tai 13. pvä) ja kahdeksan päivää ennen idusta oli nonae. Kalendae ja idus olivat alkujaan kuun kierrosta (uuden- ja täydenkuun päivät). Näistä päivistä roomalaiset laskivat taaksepäin: esimerkiksi 2. tammikuuta olisi 4. päivä ennen tammikuun Nonaeta. Iduksen jälkeen päiviä alettiin laskea tulevan kuukauden kalendaesta. Tapamme puhua juhlapyhien aatoista on peräisin tästä taaksepäin suuntautuvasta laskutavasta. (Whitrow 1988, 91.)

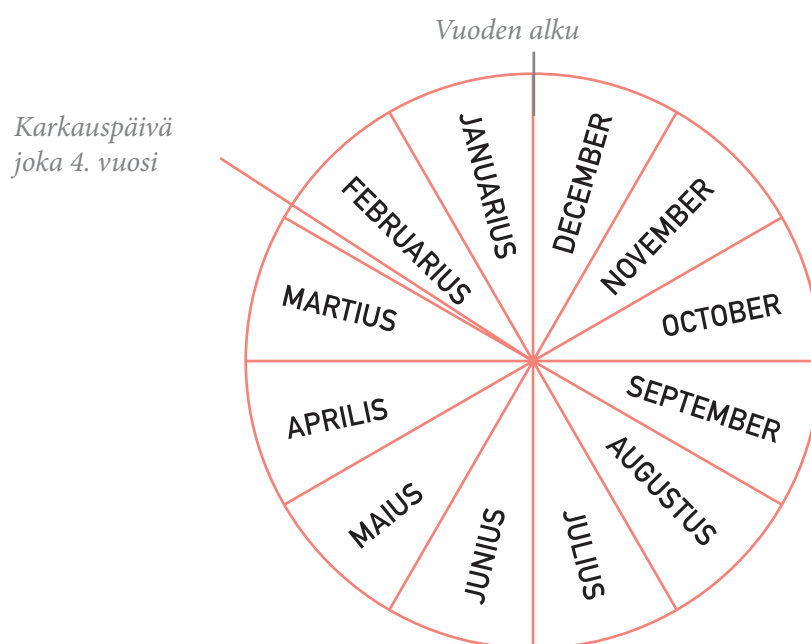

KUVIO 3. Vanha roomalainen vuosi, kuut nimetty suomalaisten kuukausien mukaan helpottamaan vuoden hahmottamista

Vuoden aikojen heitettyä liikaa suhteessa kuukausiin alettiin vuoden 450 eaa paikkeilla lisäämään joka toinen vuosi karkauskuukausi vuoden loppuun (ks. Kuvio 3). Koska vuosi alkoi maaliskuun alusta, katkaistiin karkausvuosina viimeinen kuukausi helmikuun 23. päivästä ja lisättiin 13. kuukausi. Karkauskuukausien lisääminen oli kuitenkin paikallisten johtajien vastuulla; toiset halusivat pidentää omaa hallituskauttaan, toiset unohtivat koko jutun. Kalenteri meni ajan saatossa sekaisin, ja juhlapäivien rituaaleissa perinteisesti tarvittut viljat ja viinit eivät ehtineetkään kypsyä juhliä varten. (Oja 2013, 28.)

Julius Caesar uudisti valtaan päästyään kalenterin ja joutui lisäämään vuonna 46 eaa kolme kokonaista karkauskuukautta, jotta päiväntasaukset ja -seisaukset saatiin entisille paikoilleen merkitsemään vuodenaikojen vaihtumista (Oja 2013, 31). Vuotta kutsuttiin nimellä sekaannuksen vuosi (Whitrow 1988, 89). Hänen apunaan oli Egyptistä kotoisin ollut Sosigenes, joka tunsu egyptiläisen ajanlaskun ja vuoden todellisen mitan 365,25 päivää (Oja 2013, 31). Kuukaudet saivat uudet pituudet: joka toinen kuukausi käsitti 31 päivää alkaen tammikuusta ja joka toinen 30 päivää paitsi helmikuu, joka oli 29 päivää ja karkausvuosina 30. Karkauspäivä alettiin lisätä joka neljäs vuosi. Lisäksi vuoden alku siirrettiin tammikuun alkuun. (Whitrow 1988, 89.)

Vuonna 7 eaa näppärä joka toisen kuukauden muistisääntö rikottiin, sillä senaatti nimesi elokuun uuden hallitsija Augustuksen mukaan ja samalla kuukausi pidennettiin saman mittaiseksi kuin edellinen kuukausi heinäkuu, joka taas oli nimetty edesmenneen hallitsijan Julius Caesarin mukaan (Ks. Kuvio 4). Ylimääräinen päivä elokuuhun otettiin helmikuusta, joka lyheni 28 päivään. Loppuvuoden kuukaudet saivat nykyiset mittansa, jottei peräkkäin olisi ollut kolmea 31 päivää pitkää kuukautta. Niinpä nykyinen sekava kuukausijakomme syntyi. (Whitrow 1988, 89.)

KUVIO 4. Juliaaninen kalenteri Julius Caesarin kuoleman jälkeen

Kuukausien nimet ovat nykyisin monessa kielessä lähes samat kuin antiikin Rooman aikaan: Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, Augustus, September, October, November, December. Ennen Julius Caesarin kuolemaa kesä- ja heinäkuilla oli toiset nimet: Quintilis ja Sextilis. Tammikuu (Januarius) sai nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, joka kasvot katsovat sekä eteen, että taakse. Maaliskuu (Martius) viittaa sodanjumala Marsiin. Huhtikuun, Apriliksen uskotaan olevan vastine kauneuden jumala Aphroditelle eli Venukselle, mutta varmuutta tästä ei ole (Hart-Davis 2011, 132). Touko- ja kesäkuun (Maius ja Junius) arvellaan saaneen nimensä Maia ja Juno-jumalattarilta. Februaris-nimen alkuperästä ei ole varmaa tietoa. Loput kuukausien nimet olivat alunperin järjestyksellisiä: Quintilis viides, Sextilis kuudes, September seitsemäs, October kahdeksas, November yhdeksäs, December kymmenes. Vuodenvaihteen siirtyessä Caesarin käskystä tammikuuhun vanhat nimet jäivät, mutta väärin lukujen paikoille. (Oja 2013, 32.)

Tätä uutta kalenteria alettiin kutsua juliaaniseksi kalenteriksi Julius Caesarin mukaan, ja se oli länsimaissa käytössä sellaisenaan yli 1600 vuotta (Oja 2013, 31)!

2.1.4 Gregoriaaninen kalenteri

1500-luvulle tultaessa olivat kuitenkin vuodenajat jääneet jälkeen suhteessa kuukausiin. Juliaanisen kalenterin vuosi oli 11 minuuttia liian pitkä, mikä 1600 vuodessa aiheutti heittoa toistakymmentä vuorokautta. Nikean kirkolliskokouksessa vuonna 325 oli säädetty uusi pääsiäissääntö, jonka mukaan pääsiäinen olisi aina kevätpäiväntasausten jälkeisen täydenkuun jälkeisenä sunnuntaina ja kevätpäiväntasausta taas aina maaliskuun 21. päivää, johon se tuolloin yleisimmin osui. Ja näin 1500-luvulla oli oikea päiväntasausta kuitenkin ajautunut väärään paikkaan, joten Paavi Gregorius XIII teki tarkennuksia kalenteriin pääsiäisen saamiseksi oikeaan ajankohtaan. (Oja 2013, 41-43.)

Gregorius tarkensi karkaussääntöä, joka ennen oli ollut: joka 4. vuosi lisätään yksi päivä helmikuuhun. Uusi sääntö kuului: lisätään karkauspäivä neljällä jaollisina vuosina lukuunottamatta sadalla jaollisia vuosia, jotka eivät ole jaollisia 400:lla. Lisäksi vuodenaikojen siirtämiseksi paikoilleen tuona vuonna 1582 jätettiin välistä kymmenen päivää: eli lokakuun 4. päivän jälkeen tulikin lokakuun 15. Tätä korjattua ajanlaskua alettiin kutsua myöhemmin gregoriaaniseksi kalenteriksi. Gregoriaaninen kalenteri otettiin käyttöön 1580-luvulla välittömästi kaikissa katolisissa maissa. (Oja 2013, 41-43.)

2.1.5 Ajanlasku muinaisessa Suomessa

Suomessa vanha ajanlasku seurasi kuun vaihteita. Jokaisen kuukauden perään aina uuden kuun aikaan (kun kuuta ei näkynyt) laskettiin yhdestä kahteen päivään ”tyhjää aikaa”, py-

hiä päiviä, jotka eivät kuuluneet mihinkään kuukauteen. Kun kuun sirppi jälleen ilmaantui taivaalle, alkoi uusi kuukausi. Muinaisilta kansoilta tunnustetaan 13 kuukauden nimeä, mutta luonnon merkkien ja kuun liikkeiden perusteella jätettiin joku kuu elämättä. (Vilkuna 1994, s.375.) Laskettiin 7 päivää puolikuuhun, taas seitsemän päivää täyteen kuuhun, jonka jälkeen 7 päivää pienenevään puolikuuhun ja 7 päivää kuun katoamiseen. Näin jo ennen juliaanisen kalenterin tuloa Suomeen oli vakiintunut 7-päiväinen viikko. (Oja 2013, 38-40.)

Muinaisten suomalaisten vuosi päättyi syksyisin sadonkorjuun jälkeen, mutta uutta vuotta ei vietetty heti, sillä kuukalenteri ei noudattanut aurinkovuoden pituutta. Täällä oli maanviljelyksen kannalta tähdellistä, että vuodenajat pysyvät ajanlaskun tahdissa. Ja niin vuoden lopussa vietettiin 12 päivän mittaista jakoaikaa, joka tasasi vuoden pituuden aurinkovuoden mittaiseksi. Jakoaikaa seurasivat vuodenalkajaiset. Juhlat eivät aluksi sitoutuneet mihinkään tiettyyn päivään vaan vuoden lopun eli kekrin juhlinta aloitettiin eri taloissa, kun kyseisen talon sadonkorjuu oli saatu tehtyä. Myöhemmin 1800-luvulla alkoi vuodenvaihteen kekri kohdentua alkuaan katolisen pyhänmiesten päivän kohdalle. (Vilkuna 1994, 305-310.)

Kuukalenterin rinnalle oli Suomeen muiden pohjoismaiden tavoin vakiintunut erillinen viikkoon perustunut kuun vaiheista täysin irtaantunut ajanlasku: viikkolasku. Suomalaiset jakoivat vuotensa vain kahteen vuodenaikaan: talveen ja kesään. Ensimmäinen talvipäivä oli 14. lokakuuta Calixtuksen päivänä ja ensimmäinen kesäpäivä taas huhtikuun 14. Tiburtiuksen päivänä. Näitä kahta vuodenaikaa halkoivat talvennapa eli sydäntalvi ja keskikesä, jotka osuivat päivänseisausten sijaan vuoden kylmimmän ja lämpimimmän ajan mukaan eli noin kolme viikkoa myöhemmin tähtitieteellisistä päivänseisauksista. Neljän määräpäivien välit olivat tasan 13 viikkoa, joten vuoteen saatiin 52 viikkoa. Näitä määräpäivien välisiä viikkoja laskettiin takaperoisesti ikään kuin laskien montako viikkoa on seuraavaan määräpäivään jäljellä. (Vilkuna 1994, 378; Oja 2013, 39-40.)

Vanhaa ajanlaskua käytettiin suomessa vielä 1600-luvulla, vaikka jo 400 vuotta aiemmin alkoi länsimainen ajanlasku syrjäyttää vanhaa. 1500-luvun puolivälissä vuodenvaihte asetettiin nykyiselle kohdalleen, ja 1600-luvun alussa vakiinnutettiin Suomessakin juliaaninen kalenteri. (Oja 2013, 39-40.)

Suuressa osaa länsimaita otettiin juliaanisen kalenterin mukana käyttöön roomalaiset kuukaudennimet. Toisin oli Suomessa, jossa lounaissuomalaiset kuun nimet lähtivät painettujen kalenterien yleistyessä leviämään koko maahan. Vuonna 1544 painetun Agricolan Rucouskirjan alussa on vuotuinen kalenteriosa, jonka kuukaudet kuuluivat: tammikw, helmenkw, maliskw, hwhtikw, toukokw, kesäkw, heijnekw, mätekw eli kylvökw, syyskw, locakw, marraskw ja talvijkw. Vielä samalla vuosisadalla vaihtuivat mätäkuu elokuuksi ja talvikuu kirkollisen juhlan mukaan joulukuuksi. (Vilkuna 1994, 380.)

Tammikuun nimi ei juonnu puusta, vaan hämäläismurteissa tammi tarkoittaa napaa, akselia tai keskipuuta. Koska talvi taittuu tammikuussa kohti kesää, katsotaan sen jakavan vuoden vaikeamman puoliskon talven kahtia. Helmikuun uskotaan saaneen nimensä puihin äkki-pakkasella muodostuvista jäähelmistä. Maaliskuu juontuu taas maa sanasta, sillä maaliskuussa maa alkaa jo pilkottaa lumen alta. Huhtikuulla on ollut monta nimeä: sulamakuu, suvikuu, kiimakuu. Nykyinen nimi on tullut sanasta huhta, jolla tarkoitettiin suuria kas-kettavia havupuita. Huhdat oli kaadettava ennen kevätmahlan nousua puihin, jotta rungot kuivaisivat nopeammin. (Vilkuna 1994, 13-333.)

Toukokuussa tehtiin ja yhä tehdään maanmuokkaustyöt eli toukotyöt tulevaa satokautta varten. Kesäkuun nimi ei yllättäen merkitsekään kesää, sillä vanha sana kesälle on suvi. Kesä viittaa kesantoon eli kylvämättömään peltoon. Kesäkuussa suoritettiin raskas kesannon ensimmäinen kyntö eli kesänajo. Heinäkuussa tehtiin heinätyöt. Vilja kypsyi, tuulentui ja oli valmis leikattavaksi elokuussa. Elokuu on nimetty siis elonleikkuun mukaan. Elokuuta on kutsuttu myös mätäkuuksi ja kylvökuuksi rukiin kylvön mukaan. Syyskynnöt tehdään syyskuussa. Lokakuu on saanut nimensä kuraisen luonteensa mukaan. Sitä on kutstuttu ennen myös lika- ja ruojakuuksi. Marraskussa maa on martaana eli kuollut. Marras on yli 2000 vuotta vanha lainasana, joka kuuluu samaan sanaperheeseen mm. ranskalaisen mort-sanan kanssa. Joulukuu on taivutettu suomenkieleen ruotsin jul-sanasta ja vakiintui kirkollisten juhlien myötä koko kuun nimeksi. (Vilkuna 1994, 13-333.) Jul-sana taas juontaa juurensa vanhaan pakanalliseen keskitalvenjuhlaa merkitsevään yule-sanaan, josta juontuu myös suomenkielen sana juhla (Kyllönen 2012, 1).

2.1.6 Parannettu kalenteri

1600-luvun lopulla kehitettiin juliaanisen kalenterin pohjalta Saksassa luterilaisia maita varten ns. parannettu kalenteri. Gregoriaanisen kalenterin edut oli huomattu, mutta ei haluttu toimia katolisen paavin määräämällä tavalla ja noudattaa katolista juhlapyhäkalenteria. Parannettu kalenteri otti käyttöön saman karkaussäännön kuin gregoriaanisessa kalenterissa, mutta pääsiäinen määriteltiin tähtitieteellisen kevätpäiväntasauksen ja oikean täysikuun mukaan. Saksa otti parannetun kalenterin käyttöön 1700-luvulla ja alkoi näin elämään samassa tahdissa katolisten maiden kanssa. (Oja 2013, 44.)

Juliaanista kalenteria käyttäneet maat kuten Ruotsi olivat siis vuoden 1700 alussa (joka oli karkausvuosi juliaanisisessa kalenterissa mutta ei gregoriaanisessa kalenterissa) 10 päivää gregoriaanista ja paranneltua kalenteria edellä. Ruotsi ja siihen kuulunut Suomi päätti jättää vuoden 1700 karkauspäivän pitämättä, jotta ero gregoniaaniseen kalenteriin pysyisi ennallaan. Tällöin koko valtakunta kävi aivan omaa aikaansa kaikkiin muihin kalentereihin verrattuna. Kahdentoista vuoden kokeilun jälkeen ymmärrettiin oman kalenterin järjettömyys

ja palattiin juliaaniseen kalenteriin pitämällä vuoden 1712 helmikuussa kaksi karkauspäivää. Vasta vuonna 1753 tasasi Ruotsi-Suomi 11 päivän eronsa gregoriaaniseen kalenteriin ja siirtyi paranneltuun kalenteriin. (Oja 2013, 44.)

Kuitenkin ennen ruotsin siirtymistä gregoriaaniseen kalenteriin käytiin Ruotsin ja Venäjän välillä Suomen sota, jonka seurauksena Suomi siirtyi vuonna 1809 osaksi Venäjää. Joten kun Ruotsi lopulta otti gregoriaanisen kalenterin käyttöönsä 1823 ja 1844 annettujen kuninkaallisten julistusten jälkeen, jäi Suomi ainoana maailmassa käyttämään parannettua kalenteria. Elimme siis samaan tahtiin muun euroopan kanssa mutta eri tahdissa isäntämaa Venäjän juliaanisen kalenterin kanssa. (Oja 2013, 44.) Kaikki Suomea koskevat Pietarissa laaditut asiakirjat päivättiinkin 1800-luvulla kahdella päivämäärällä; ”vanhalla” ja ”uudella luvulla”(Whitrow 1988, 151). Vuoden 1869 alussa Suomi otti keisarillisella julistuksella gregoriaanisen kalenterin käyttöön ja Venäjä vasta 52 vuotta myöhemmin (Oja 2013, 45).

2.1.7 Vallankumouskalentereita

Kalentereiden kehittelyyn on vaikuttanut aikojen saatossa luonnontieteiden ja uskontojen lisäksi myös politiikka, kuten jo antiikin Roomassakin. Erilaisia vallankumouskalentereita yritettiin ajaa läpi. Niistä kuuluisin luotiin Ranskan vallankumouksen jälkimainingeissa vuonna 1792. Kalenterin kehittelyyn värvättiin sen aikasen Ranskan tiedemiesten terävin kärki. Vuosi jaettiin kahteentoista 30 päivää kestäväan kuukauteen. Kukin kuukausi jaettiin kolmeen 10-päiväiseen viikkoon, joissa oli vain yksi vapaapäivä. Ja jotta vuosi saatiin jälleen vastaamaan aurinkovuotta, lisättiin vuoden loppuun viisi tai kuusi ylimääräistä vapaapäivää, ns. sanskulottipäivää. (Oja 2013, 63-64; Whitrow 1988, 151.)

Yhdeksänpäiväinen työviikko ja ajanlaskun erottuminen muiden maiden ajanlaskusta ei saanut suurta suosiota kansan keskuudessa ja, 14 vuotta myöhemmin vuonna 1806 siirtyi myös Ranska käyttämään gregoriaanista kalenteria. (Oja 2013, 64.)

2.1.8 Suomalainen almanakka

Ensimmäiset kansan pariin levinneet paperiset kalenterit syntyivät kirjapainotaidon kehityttyä 1400-luvulla Saksassa. Vanhin tunnettu almanakka on itse kirjapainon kehittäjä Johannes Gutenbergin vuonna 1448 painama. (Oja 2013, 231.)

Aluksi almanakat olivat vain yksilehtisiä papereita, joihin oli merkitty kuukausien nimet, kuun vaiheet ja taivaankappaleiden liikkeitä. Tuohon aikaan astrologia oli arvostettu tieteenala ja taivaankappaleiden uskottiin vaikuttavan suuresti maanpäälisiin tapahtumiin. Suomen iskentä eli kuppaus oli suosittu parannuskeino vaivaan kuin vaivaan, ja näin ollen

almanakkojen ensimmäiset julkaisijat olivat usein lääkäreitä. Taivaankappaleiden liikkeistä ennustettiin otollisia aikoja mm. suoneniskentään, metsästykseseen, lasten vieroittamiseen, lääkkeiden ottamiseen ja velkojen maksamiseen. (Oja 2013, 231-234.)

1500-luvun tienoilla ilmestyi almanakkaan nimipäiviä. Alun perin päivät oli merkitty muistopäiviksi eri pyhimyksille, mutta näistä listauksista kehittyikin nimiluetteloita, jotka alkoivat valtaamaan enemmän tilaa almanakasta. Keskiajalla almanakkaan lisättiin myös taivaankappaleiden liikkeisiin perustuvia sääennustuksia. Sisällön paisuessa piti tietoa tiivistää. Alettiin merkitä taivaan tapahtumia kirjoittamisen sijaan symboleilla, nk. ”myrskynmerkeillä”. Laajentuneen sisältönsä johdosta lehtinen muuttui 1500-luvun alkupuolella taitelluksi vihoksi, jota saattoi kantaa taskussa mukanaan. (Oja 2013, 234-235.)

Kirjapainotaidon levitessä myös almanakat levisivät Saksan ulkopuolelle, aluksi suorina käännöksinä saksalaisesta almanakasta, mutta vähitellen omaksuen paikallista sisältöä. Vuonna 1608 ilmestyi ensimmäinen suomalainen almanakka. Sen toimitti tähtitieteilijä ja astrologi eli tähdistä ennustaja Sigfridus Aronus Forsius. Tämä almanakka oli suunnattu koko Ruotsin valtakunnalle, eikä vain Suomelle ja oli siksi ruotsinkielinen ja painettiin Tukholmassa. Almanakan liitteenä oli laaja ennustusliite ”Prognosticon – ennustuksia ja arvauksia kaikenlaisista tulevista tapahtumista ilmassa ja maan päällä”. Forsiuksen ennustukset olivat usein luonteeltaan synkkiä ja jopa maailmanloppua povaavia, ja niiden takia hän menetti kuninkaallisen tähtitieteilijän toimensa 1610-luvun loppupuolella. Hän ehti kuitenkin toimittaa ennen kuolemaansa 12 kokonaista almanakkaa vuosien 1608-1623 välillä. (Oja 2013, 235-236.)

Forsiuksen kuoltua kesti 27 vuotta ennen kuin seuraava almanakka ilmestyi Suomessa vuonna 1650. Tästä eteenpäin almanakan toimittaminen kuului Turun Akatemialle, ja sen tekivät yleensä matematiikan professorit. Ensimmäinen suomenkielinen almanakka ilmestyi 1705, ja sen laati matematiikan professori Laurentius Tammelin. 40-sivuisessa almanakassa oli tuolloin edelleen merkintä, missä eläinradan merkissä kuu kulloinkin sijaitsee sekä joidenkin päivien kohdalla sääennustus. Kalenteriosa alkoi vuoden tunnusluvulla, joita olivat mm. kultainen luku, auringon piiri, roomalainen veroluku ja sunnuntaikirjain. Kuun vaiheet toistuvat 19 vuoden välein suunnilleen samoilla päivillä, ja kultainen luku ilmaisee vuoden järjestyslukua tässä 19-vuotisessa jaksossa. Auringon piiri taas kertoo vuoden järjestysluvun 28-vuotisessa jaksossa, jossa viikonpäivät toistuvat samoilla kuukaudenpäivillä. Roomalainen veroluku oli jo silloin vanha jäännös 15-vuotisesta jaksossa, jonka perusteella roomalaiset veronkantajat kiersivät. Sunnuntaikirjain kertoo hieman epäsuorasti, millä viikonpäivällä vuosi alkaa. Vuodenpäivät merkittiin kirjaimin A-G siten, että 1.1. oli A, 2.1. oli B jne. Almanakkaan merkittiin siis vuoden ensimmäisen sunnuntain kirjan. Vuoden 2015 sunnuntaikirjain olisi siis ollut D, sillä vuosi alkoi torstailta. Kalenteriosan jälkeen oli jokin opettavainen artikkeli ja sen jälkeen edelleen ennustusosa Prognosticon. Ennustusten jäl-

keen tuli luettelo vuoden auringon- ja kuunpimennyksistä ja lopuksi luettelo markkinapäivistä. Tänäkin päivänä almanakasta löytyy markkinapäiväluettelo sekä opettavainen artikkeli, mutta ennustukset jätettiin lopullisesti pois jo vuonna 1726. Kuun liikkeet eläinradalla ja sääennustukset puolestaan jäivät pois almanakasta 1800-luvulla. (Oja 2013, 237-244.)

Ison vihan alkaminen 1713 katkaisi suomalaisten almanakkojen julkaisun kolmeksi vuodeksi, ja tämänkin jälkeen vuosien 1717-1725 almanakat olivat ruotsinkielisiä, sillä Tammelin toimitti niitä pakolaisena Tukholmassa. Vuonna 1726 alkoi jälleen suomenkielisen almanakan toimitus, tällä kertaa Tammelinin seuraajan Nicolaus Hasselbomin laatimana. Vuosien 1729 ja 1730 almanakat laati ruotsalainen fyysikko, lämpötila-asteikon kehittäjänä tunnettu Andreas Celsius. Vuonna 1749 kuningas myönsi almanakan erioikeuden juuri perustetulle Ruotsin Tiedeakatemialle, jossa toimitettiin Suomenkin almanakat aina Venäjän vallan alkuun vuoteen 1809 asti. (Oja 2013, 239.)

Venäjän keisari ei halunnut maahansa ruotsalaista propagandaa ja siirsi suomalaisen almanakan toimituksen takaisin Suomeen Turun akatemialle. Turun palon jälkeen akatemia siirtyi Suomen uuteen pääkaupunkiin Helsinkiin ja sai nimekseen Keisarillinen Aleksanterin yliopisto. Suomen itsenäistyttyä nimi muuttui Helsingin yliopistoksi, jolla oli keisarin myöntämä almanakkaerioikeus peräti vuoteen 1995 asti. (Oja 2013, 244-245.)

2.1.9 Viikonpäivät ja ajan standardointi

1970-luvulle asti oli viikon ensimmäinen päivä ollut sunnuntai, kunnes kansainvälinen standardisoimisliitto ISO päätti tehdä viikoille ja niiden numeroinnille uudet standardit. Viikon ensimmäiseksi päiväksi määritettiin maanantai ja viikkonumerot otettiin käyttöön. Vuodenvaihteeseen osuvan ensimmäisen viikon numero määräytyy sen mukaan, onko enemmistö sen päivistä edellisvuoden joulukuuta, jolloin se on viikko 52 tai 53 edellisen vuoden mukaan tai jos enemmistö päivistä on alkavan vuoden tammikuuta, tulee viikon numeroksi 1. (Oja 2013, 46-47.) Vuosi 2016 alkaa perjantailta, mikä tarkoittaa sitä, että vuosi alkaa edellisen vuoden viimeisellä viikkonumerolla, joka sattuu olemaan viikko 53. Tammikuun neljäs päivä aloittaa vuoden 2016 viikon numero yksi.

Amerikassa ISO:n standardia ei koskaan otettu käyttöön eikä viikkonumerontia ei usein käytetä ollenkaan ja jos käytetään se saattaa erota meidän viikkonumeroinnistamme. Siellä vuoden ensimmäisen viikon numero on aina yksi riippumatta siitä, minä viikopäivänä vuosi alkaa. Amerikkalaisissa kalentereissa viikko alkaa myös edelleen sunnuntailla. (Oja 2013, 47).

ISO:n päiviin ja viikkoihin liittyvät suositukset löytyvät ISO 8601 -standardista, joka löytyy

standardin nimellä tai hakusanoilla haettaessa ISO:n internetsivuilta osoitteesta <http://www.iso.org/iso/home.htm>. Valitettavasti itse standardin sisältöön ei pääse käsiksi kuin rahalla. Kyseisen standardin sisällön voi lunastaa itselleen tutkittavaksi hintaan 138 sveitsin frangia, joka opinnäytetyön kirjoitushetkellä vastaa vajaata 134:ää euroa. (ISO, 2015.) Sattuneesta syystä jätin standardin syvällisemmän tarkastelun tästä opinnäytetyöstä pois.

2.2 Kalenteri tänään

Nykyinen ajanlaskumme on suuri astronomisten ilmiöiden, laskentotapojen, kulttuurien ja sopimusten sekamelska. En kadepdi ihmisiä, jotka muinaisina aikoina ovat yrittäneet sovittaa yhteen kuun kiertoa (29,531 vuorokautta) ja vuoden pituutta (365,242 vuorokautta) (Oja 2013,115). Nykyään kun atomikellomme mittaavat aikaa tarkemmin kuin koskaan, on tosin huomattu, ettei oma maapallommekaan pyöri kellontarkasti, eli vuorokautemmeakaan ei ole aina saman pituinen. (Tämä johtuu muuten kuun vetovoimasta ja vuorovesistä.) Kalenterit ovat kehittyneet uurteisista luista mobiiliapplikaatioiksi ja nettipäivyreiksi. Koskakohan sisäinen kello saa uuden merkityksen, eli milloin kalenteri tulee ihmiseen itseensä integroituna osana?

Tietotekniikan tuomista sovelluksista huolimatta paperiset kalenterit pitävät yhä pintansa markkinoilla. Onhan kirja kuitenkin siitä hieno käyttöliittymä, ettei siitä voi kriittisellä hetkellä loppua akku. Vaikka yliopiston almanakkaerioikeuden päättymisestä tulee kuluneeksi kaksikymmentä vuotta, olen ihmetelty tasku- ja pöytäkalentereiden ilmeen samankaltaisuutta vuodesta toiseen. Ymmärrän, ettei aikaa kannata havainnollistaa totutusta liikaa poikkeavalla tavalla, mutta ulkoasua voisi kuitenkin miettiä toisin. Miksi kalenterin pitää olla harmaa, ja miksi kaiken kalenterin sisällön pitää yhä olla tiiviisti ja tehokkaasti puristetussa muodossa kuin viimevuosisadan almanakoissa? Miksi edelleen kalentereissa pitää olla sivutolkulla taulukoitua tietoa, jota kukaan ei koskaan lue? Luulisin, että teknologiayhteiskunnan vaikutus painetuissa kalentereissa alkaa jossain vaiheessa näkymään siinä, että informaatio, joka nykyään on helposti saavutettavissa älypuhelimella, jätetään suosiolla pois. Kummasta itse yleensä tarkistat esimerkiksi lentoajan Helsingistä Berliiniin tai kuinka monta senttiä on viisi tuumaa? Veikkaan, että monen vastaus kysymykseen on Google.

Joitain vuosia sitten ilmeistyi markkinoille yrityksiä ja palveluita, joiden kautta saa tilattua personoituja kalentereita. Asiakas saa valita valmiista sivupohjista mieleisensä, muokata värimaailmaa ja vaihtaa kansikuvan. Nämäkin palvelut ovat syntyneet tarpeesta, jonka valjut valmiskalenterit jättävät markkinoille. Mutta tällaisen sivuston kautta tehty kalenterikaan ei mielestäni ole kaunis – houkutelevampi kyllä, mutta ei kaunis.

Ajanlaskumme on nykypäivänä ihmisille itsestäänselvyys, eikä tämän päivän kansalainen jää välttämättä pohtimaan miksi viikossa on seitsemän päivää ja miksi keskiviikko ei oikeastaan

luetteloita tulevien vuosien juhla- ja lipustuspäivistä. Almanakkatoimistolta voi ostaa myös orttodoksisen kalenterin nimipäiväluettelon. Sitä ylläpitää almanakkatoimiston sijaan Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto. (Helsingin yliopiston almanakkatoimisto 2015.)

Koska kalenterini on omakustannekalenteri, pyrin minimoimaan ylimääräiset kulut pois, mukaan lukien nimipäivälisenssit. Haluan myös pitää kalenterini ilmeen yksinkertaisena, ja nimipäivät ovat mielestäni yksi turhuuksista, joita kalenterini ei tarvitse.

Tutustuin almanakkatoimiston valmiisiin kalenteripohjiin, ja ymmärsin, mistä lähes kaikkien kotimaisten kalentereiden karu ilme on peräisin (ks. Kuvio 5). Toki valmiissa pohjissa on käytetty tehokkaasti tilaa, mutta haluan oman kalenterini huokuvan jotain ihan muuta kuin puhdasta tehokkuutta. Lisäksi haluan itse pohtia omasta mielestäni käytännöllisimmät ratkaisut kalenterini eri näkymien kohdalla. Juhlapyhäluetteloakaan en kokenut tarpeelliseksi ostaa, sillä näkemällä hieman vaivaa saa samat tiedot taulukoitua itselleen myös internetin lukuisista nettipäivyreistä.

Kuun vaiheet minua jäivät kuitenkin askarruttamaan. Ne liittyvät vankasti kalenterin historiaan mutta ovat toisaalta nykypäivän ihmiselle kalenterissa aika merkityksettömiä. Päätin lopulta jättää nekin pois.

3.2 Kohderyhmä

Kohderyhmäni määrittelyssä käytin apunani Tiedostava kuluttaja -tutkimusta, jossa on eritelty nimenomaan suomalaisia kuluttajaryhmiä sekä heidän kulutusmotiivejaan. Tutkimuksen on tehnyt design toimisto Kuudes Kerros yhteistyössä dosentti Arto O. Salosen kanssa vuosina 2013-2014. Olin kevään 2014 työharjoittelussa Kuudennessa Kerroksessa, jossa toimin mm. projektin visualisoijana ja samalla imin itseni täyteen tietoa kuluttamiskäyttäytymiseen liittyen. Siksi tämä tutkimus tuntui luonnolliselta tavalta ryhmitellä kalenterini potentiaalisia kohderyhmiä.

Haastatteluiden lisäksi tutkimuksessa menttiin ihmisten koteihin ja kuvattiin haastateltavien suostumuksella asunnoista löytyviä ruokatarvikkeita ja muita hyödykkeitä. Näin satiin lisää tietoa haastateltavien todellisesta kulutuskäyttäytymisestä eikä vai siitä, millaiseksi he itse oman kulutuksensa mieltävät. (Tiedostava kuluttaja 2014.)

Tutkimuksen perusteella suomalaiset kuluttajat jaettiin kahdeksaan eri ryhmään:

1. Unelmoijat, 11 % suomalaisista

Unelmoija perustaa ostopäätöksensä enemmän tunteeseen kuin järkeen.

2. Sivulliset, 19 % suomalaisista

Sivullinen ostaa entuudestaan tuttuja tuotteita ja pohjaa ostopäätöksensä tarpeeseen.

3. Huolenpitäjät, 24 % suomalaisista

Huolenpitäjä kuluttaa perheensä ehdoilla ja tekee mielestään vastuullisia valintoja lähimmäistensä hyväksi.

4. Kunnianhimoiset, 14 % suomalaisista

Kunnianhimoiset tekee valintansa oman elämänsä hyväksi ja suorituskykynsä parantamiseksi.

5. Itsevaltiaat, 4 % suomalaisista

Itsevaltias pyrkii valinnoillaan erottumaan massasta.

6. Tinkimättömät, 9 % suomalaisista

Tinkimätön panostaa laatuun ja välttää massakulutusta.

7. Vakaumukselliset, 14 % suomalaisista

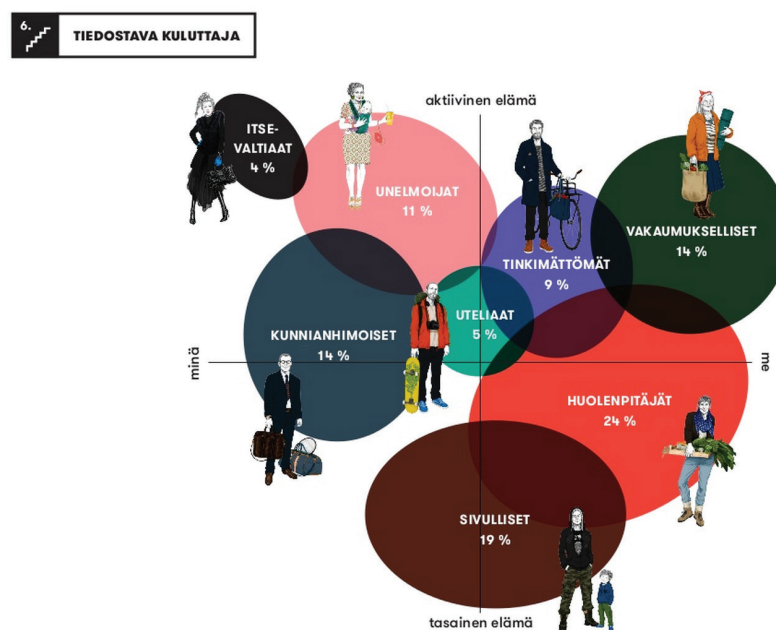
Vakaumuksellinen painottaa valinnoissaan ekologisia ja eettisiä arvoja.

8. Uteliaat, 9 % suomalaisista

Uteliainen perustaa ostopäätöksensä faktoihin, ja on kiinnostunut aina uusimmista tuulista.

(Tiedostava kuluttaja 2014.)

Valitsin pohdittavakseni kolme tutkimuksen kahdeksasta kohderyhmästä; itsevaltiaat, unelmoijat ja tinkimättömät, joista kerron tulevassa luvussa enemmän. Aktiivinen elämäntapa oli pääehtona valinnalleni (ks. Kuvio 6). Vakaumukselliset, sivulliset ja huolenpitäjät jätin pois

KUVIO 6. Tiedostava kuluttaja -tutkimuksen kuluttajaryhmät.

pääkohderyhmästäni jo alkuvaiheessa. En tule markkinoimaan kalenteriani ekologisuuden tai muunkaan aatteen näkökulmasta, sillä pienellä budjetilla en välttämättä pysty täyttämään niiden asettamia vaatimuksia. Lisäksi tavanomaista kalliimpi kalenteri ei välttämättä kuuluisi muutenkaan edellämäinittujen ryhmien ostoslistalle. Koska kalenteristani tulee pöytäkalenteri, en myöskään suuntaisi sitä menestyjille tai uteliaille, jotka luultavammin käyttäisivät printatun kalenterin sijasta jotain teknisempää ja tehostetumpaa sovellusta.

3.2.1 Potentiaaliset kohderyhmät

Itsevaltiaat ovat hieman haastava ja arvaamaton kohderyhmä. Heidän päätöksiään ajavat aitous ja läpinäkyvyys – heppoisten perusteluiden varaan rakennetut brändit eivät heille mene läpi. He haluavat erottua massasta ja välttää tavanomaisuutta. Muiden järkyttäminen kuuluu tämän ryhmän piirteisiin. Heille on ominaista kyseenalaistaa kaikki. Itsevaltiaat ovat kiinnostuneet tyylistä, luovuudesta ja elämyksistä. Tähän ryhmään kuuluu noin 4 % suomalaisista. (Tiedostava kuluttaja, 2014.)

Erilainen ja tyylikäs kalenteri-ilme saattaisi osua tähän kohderyhmään, mutta brändi pitäisi rakentaa huolella ja perustaa tosiseikkoihin. Tuote ei myöskään saa olla liian kaupallinen. Mahdollisia myyntiargumentteja voisivat olla esimerkiksi pieni painos, suomalainen suunnittelija ja suomalainen paino. Itsevaltiaille on tärkeää tehdä löytöjä ennen muita; heidät kalenteri luultavimmin tavoittaisi pienissä putiikeissa tai myyjäisissä. Kuluttajaryhmänä he ovat kuitenkin melko pieni ja arvaamattomasti käyttäytyvä joukko, joten en jättäisi kalenterin markkinointia ainoastaan tämän ryhmän varaan.

Unelmoijat ovat kovia shoppailemaan ja keräilemään. He ovat sosiaalisen median kuten Pinterestin ja blogien suurkuluttajia. Unelmoijat saattavat hurahtaa erikoisiin ruokavalioihin ja tekevät helposti ostopäätöksiä tunteella. Heidän kulutustaan ohjaavat mielihalut, trendit ja muiden käyttäytyminen sekä myös itsensä toteuttaminen. He ovatkin todennäköisintä tee-se-itse -kulttuurin edustajia. Unelmoijia on noin 11 prosenttia suomalaisista. (Tiedostava kuluttaja, 2014.)

Tämä ryhmä on shoppailevan elämäntapansa ansiosta helpohko kohderyhmä kalenterilleni. Pienyrittäjänä kalenteria olisi helppo markkinoida tälle ryhmälle sosiaalisen median välityksellä esim. luomalla jokin hauska sosiaalisessa mediassa levitetävä kampanja ja ehdottamalla yhteistyötä bloggaajille. Ainoa epäilykseni on, että kalenterista tulisi kohderyhmälleen liian hintava pieneränä painettuna. Mutta jos kalenterini saisi ulkopuolista rahoitusta tai saisin neuvoteltua yhteistyösopimuksen jonkin painon kanssa, voisi hinta alentua sopivaksi.

Tinkimättömät painottavat laatua myös arkisissa valinnoissaan. He vastustavat massakulutusta ja tukeutuvatkin mieluummin luottomerkkeihin ja -suunnittelijoihin. Tärkeitä kriteere-

jä tuotteelle ovat laatu, estetiikka sekä eettiset ja ekologiset arvot. Tälle ryhmälle vähemmän on enemmän. Ryhmään kuuluu 9 prosenttia suomalaisista. (Tiedostava kuluttaja, 2014)

Tinkimättömien ryhmällä on varakkuutta enemmän, eli myös varaa satsata spesiaaliin tuotteeseen. Toisaalta kohderyhmä on hankalampi vakuutettava ostopäätöksen suhteen; tieto tuotteesta olisi saatava kulkemaan asiantuntijaverkostoissa. Esteettinen ja erilainen kalenteri voisi tavoittaa tinkimättömät designmyyjäisten kautta. Eettiset ja ekologiset arvot toteutuivat kotimaisuuden tai mahdollisesti pohjoismaisuuden kautta oikeilla materiaalivalinnoilla. Tätä ryhmää ajatellen kalenteri kannattaisi painattaa myös Suomessa.

3.2.2 Kohderyhmän rajaus

Päätin rajata kohderyhmäni pääasiassa tinkimättömiin ja myös unelmoijiin. Aion varmasti jo pienien kustannussyidenkin takia markkinoida kalenteria sosiaalisessa mediassa, joten unelmoijat tuntuivat helpolta kohderyhmältä. Uskon, että tuotteen huolellinen brändäys ja laadukkaat materiaalit vetoaisivat kuitenkin tinkimättömiin.

Kalenterini kohderyhmänä ovat siis työssäkäyvät ja aktiivista elämää viettävät kaupunkilaiset, jotka kaipaavat piristystä arkensa keskelle. He nauttivat kaupunkikulttuurista ja tekevät hankintoja designmyyjäisistä ja pieniltä tuottajilta. Kohderyhmäni edustajat arvostavat laatua ja tyylikästä suunnittelua. Ryhmään kuuluvat etenkin nuoret aikuiset naiset, joiden arjen valinnat eivät perustu edullisuuteen vaan visuaalisuuteen. Tällainen asiakaskunta on joko kasvanut tai tullut näkyviin paremmin erilaisten lifestyle-blogien, Pinterestin ja Instagramin kaltaisten palvelujen seurauksena. Nämä kanavat toimivat mainiosti myös kalenterini markkinointiväylinä. Lisäksi kalenteria voisi käydä markkinoimassa ja myymässä myös erilaisissa designmyyjäisissä, varsinkin ennen joulua. Uskon, että kalenterini tomisi lahjaisineenä mainiosti. Kalenterin markkinointistrategian suunnittelun jätän kuitenkin suosiolla tulevaan syksyyn, enkä varsinaisesti käsittele sitä tässä opinnäytetyössä.

3.3 Kalenterin konsepti

Pääsääntöisesti markkinoilla olevista kalentereista huokuu tylsyys ja arjen tehostaminen. Suunnittelemani kalenteri sen sijaan on arjen luksustuote; kaunis teos, jonka voi antaa vaikka lahjaksi. Mutta sen on oltava myös käytännöllinen, jottei se jäisi nurkkaan pölyttymään. Kalenterisivut taitetaan toimivasti niin, että ajan hahmottaminen ja merkintöjen tekeminen sivuille on helppoa.

Kalenterin sisältö on pelkistetty. En lisää kalenterisivuille ylimääräisiä harrastus-, tai ”paras-ta tänään”-sarakkeita. Vaikka olenkin määritellyt kalenterilleni kohderyhmän, en kuiten-

kaan halua rajoittaa kalenterini käyttöä tietyille ihmistyyppille luomalla sinne valmiita otsikoi-
tuja lokeroita. Kukin käyttäköön kalenteria niin kuin käyttää. Valmiiden lokeroitten sijaan
jätän mielummin reilusti tyhjää tilaa, jonka käyttäjä voi tarpeen mukaan ottaa käyttöön.
Riisun kaiken muunkin turhan informaation pois kuten aikavyöhykkeet, auringonnousuajat,
mittataulukot, markkinapäivät ja muut taulukot, joita kalentereissa usein on. Nykypäivän
kaupunkilaisella kulkee jo lähes kaikki maailman tieto taskussaan älypuhelimien muodossa.

Suuntaan kalenterini Suomen markkinoille, joten kalenteriini tulevat suomalaiset juhla-
pyhät ja liputuspäivät. Haluaisin vaalia suomalaisuutta myös materiaalivalinnoissa, mutta
tiedän, että suuri osa suomalaisten paperitukkureiden papereista tulee muualta maailmasta.
Joten materiaalivalinnoissa pyrin suosimaan ainakin skandinaavisuutta, sillä jo Ruotsista
tulevat designpaperit antavat enemmän pelivaraa.

Kalenterini yhdistää nykypäivän kalenterin ajanlaskun historian jatkumoon. Monille ih-
misille ajanlaskutapamme on opittu itsestäänselvyys, johon ei varsinaisesti tule kiinnitettyä
huomiota. Tavoitteenä on tuoda esiin historiaa ajanlaskumme erikoispiirteiden takana. Kir-
joitan ja kuvitan faktoja ja tarinoita ajanlaskusta, ja ripottelen ne harkitusti kalenterivuoden
väleihin. Aiheet sijoitetaan vuoden varrelle siten, että ne jollain tapaa liittyvät siihen vuo-
denaikaan. Kalenteriani voisikin kutsua kalenteriksi kalentereista. Seuraavassa luvussa käsit-
telen enemmän kalenterin sivuille valittuja aiheita ja niiden sijoittumista kalenterivuodelle.

3.4 Kuvitusten aiheet ja tarinat

Aloitin kiinnostavien faktojen ja potentiaalisten kuvitusaiheiden keräilyä jo opinnäytetyöni
alkupuolella, sillä jonkinlainen idea kalenterikonseptista oli jo silloin muodostunut pääni
sisällä. Siitä johtuen kokosin myös teoria-osuuteen läpileikkauksen ajanlaskun historiasta.
Pohdin paljon, mitkä faktat ja tarinat ovat irrotettavissa historiallisesta viitekehyksestään
niin, että ne yhä aukeavat lukijalle.

Aloitin jaottelemalla aihepiiristä ajanlaskumme mittayksiköt: vuosi, kuukausi, viikko, vuo-
rokausi, tunnit, minuutit. Valitsin vuoteen liittyvistä faktoista sen pituuden keksimiseen liit-
tyvän tarinan, eli kuinka egyptiläiset ennustivat Niilin tulvia Siriuksen heliakkisen nousun
perusteella ja päättelivät vuoden todellisen pituuden. Aihe sijoittuisi kalenterivuodella kesä-
aikaan, sillä käsittäkseni siriuksen nousu tapahtui kesä-heinäkuun tienoilla.

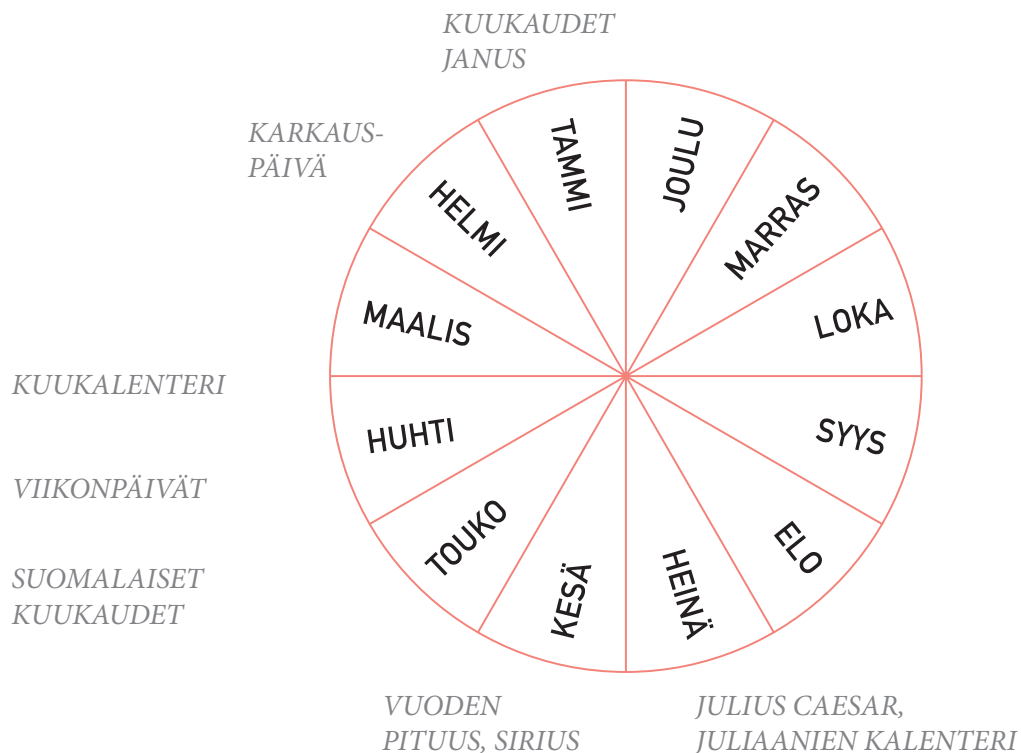
Kuukaudet taas poikivat montakin aihetta: kuukausien nimien alkuperä antiikin Roomassa,
alunperin kuunkierrosta jäänyt nimitys kuukausi ja kuukalenteri. Tässä vaiheessa aloin teke-
mään myös kuvituskokeiluita edellämaituista aiheista, ja totesin myös samankaltaisten aihe-
iden yhdistämisen tai karsimisen olevan paikallaan, jottei kuvituksista tulisi liian samanlaisia

sisällöltään. Esimerkiksi yhdistin kuunkierron kuukalenteriin ja muihin kuun ilmiöihin. Niin syntyivätkin aiheet: vuoden pituus, kuukaudet ja kuukalenteri. Kuukausista valitsin kuvitettavaksi tammikuun jonka alkuperäinen nimi on tullut Janukselta. Tuo kaksikasvoinen jumala sopi mielestäni täydellisesti vuoden alkuun tuijottelemaan menneeseen ja tulevaan.

Myöhemmin muistin taas suunnittelemani suomenkielistä kalenteria joten halusin suomenkielisten kuukausien etymologiaa mukaan myös. Suomalaisesta nimistöstä kirjoittaessani huomasin tekstiä tulevan väkisinkin niin paljon, että jouduin jakamaan aiheen lopulta kah-
tia, jotta saisin kaikki kuukaudet käsiteltyä.

Viikon syntykin liittyi kuuhun, joten tässäkin aiheessa rajasin tietoisikuni käsittelemään viikonpäivien nimien alkuperää. Pohjoismaisten jumalten kuvittaminen houkutti kovasti mutta päädyinkin kuvittamaan lauantain alkuperän kylpypäivänä. Se oli viikonpäivien alkuperistä ehkä yllättävin, ja toki kylpeminen tarjosi suomalaisromanttisen aiheen kuvitukselle: saunan.

Huomasin historiaa kertyvän niin paljon, että rajasin teoriaosuudestani pois kellojen käsittelyn. Tämän päätöksen myötä rajautui pois monta kiinnostavaa tarinaa. Jatkoinkin siis kalenterin parissa. Päätin, että juliaaninen ja gregoriaaninen kalenteri olisi esiteltävä jossain muodossa. Julius Caesar kiinnostavana hahmona tarjosi hyvän lähtökohdan juliaanisen kalenterin käsittelylle. Samalla aihe kytkeytyi heinäkuun tienoille, koska heinäkuu (Julius vrt. July) on alunperin hänen mukaansa nimetty. Gregoriaanista kalenteria päädyin taas sivuaamaan karkauspäivää koskevassa kirjoituksessani, sillä vuosi 2016 sattumoisin on karkausvuosi. Gregoriaanisen karkaussäännön avaaminen tässä yhteydessä tuntui kätevältä, koska

KUVIO 7. Aiheiden sijoittuminen kalenterivuodelle vaiheessa

en myöskään halunnut luoda kovin uskonnollista kirjoitelmaa ja kuvitusta Paavi Gregoriuksesta. Lisäsin myös aihetta keventämään tarinan karkauspäivästä naisten kosiopäivänä ja kuvitinkin tekstin sen pohjalta. Tämäkin aihe luonnollisesti sijoittui helmikuulle.

Tässä vaiheessa kasassa oli siis seitsemän aihetta, joista neljälle oli jo selkeä paikka kalenterivuodella (ks. Kuvio 7).

Historiakatsaukseni täydentyi suomalaisella nimistöllä ja opiskelin lisää suomalaisista perinteistä. Innostuin unohdetusta juhlastamme kekristä. Minusta oli kiintoisaa, että olemme kadottaneet moisen perinteen vuodestamme, mutta nyt hyvin samankaltainen juhla Halloween on rantautumassa Suomeen suunnilleen samalle paikalle kalenterivuodessa. Aihe oli ehdottomasti kuvittamisen arvoinen. Päätin sijoittaa aiheen marraskuulle, sillä kekrin vietto sijoittui loppujaan marraskuun alkuun. Myös pyhäinpäivä joka korvasi kekrin on marraskuun alussa ja Halloween taas lokakuun viimeinen päivä.

Nyt olin käsitellyt ajanlaskun osasia liittyen eri aikakausiin linkittäen aiheita muinaiseen Egyptiin, Roomaan ja keskiaikaan. Aiheet kattoivat jo kalenteriin liittyvää etymologiaa. Halusin mukaan jotain konkreettisempaa. Eräänä päivänä haastattelimme Pekka Krankkaa kirjasuunnitteluun liittyvistä asioista. Haastattelun jälkeen hän kysyi leiskoja tutkittuaan milloin ilmestyivät ensimmäiset painetut kalenterit. Ymmärsin, että almanakka, joka on kuitenkin omankin painettavan kalenterini esi-isä ansaitsisi oman lukunsa kalenterini faktojen joukosta.

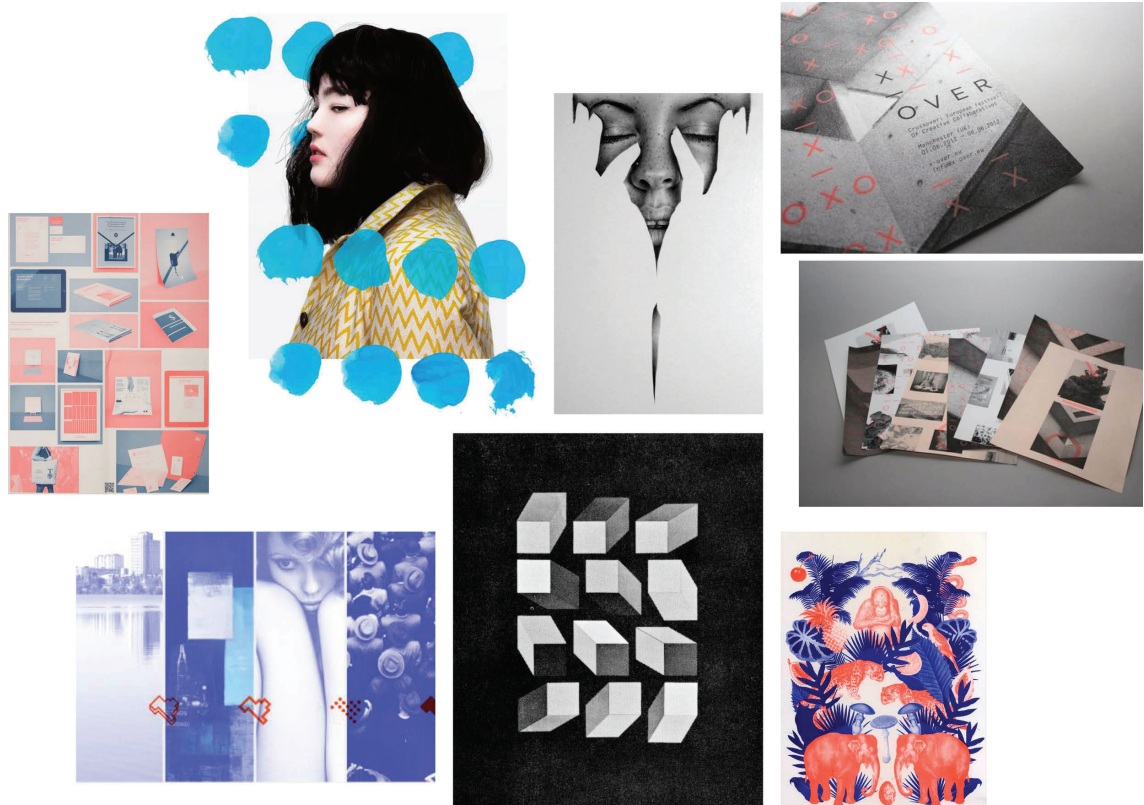
Esiteltyäni kalenterissa jo kuukalenteria halusin tuoda esiin myös aurinkokalenterin ja ylipäätään auringon merkityksen ajanlaskussa. Ja mikäpä sen monumentaalisempi tapa päättää kalenterivuosi kuin käsitellä päivänseitauksia ja muinaisia mahtipontisia kivirakennelmia.

Koska suomalaisista kuukaudennimistä kertova tekstini oli jaettava kahtia, tein sen tietysti puolivälistä. Sijoitin kuukaudet tammikuusta kesäkuuhun kevätpuolelle. Tarkaksi kuukaudeksi valikoitui huhtikuu, sillä kuun nimen alkuperä huhta tarjosi kiinnostavan kuvitusaiheen. Toisen puolikkaan eli kuukaudet heinäkuusta joulukuuhun sijoitin elokuulle samoin perustein.

Viimeiseksi aiheekseni valitsin minuutit. Vaikka en kelloihin ja tarkkaan ajanlaskuun historiankatsauksessani syventynytkään oli mielestäni minuuttilaskumme alkuperä babyloniassa ja lopulta Egyptissä täydentävä lisä ajanlaskua käsittelevään kalenteriin.

Lopulta muodostui kokonaisuus aiheiden sijoittelusta vuoden varrelle (ks. Kuvio 8). Suurin osa aiheista kiinnittyy ajankohtaansa, ja muutamat aiheet, jotka eivät varsinaisesti liittyneet tiettyyn ajankohtaan, sijoitin tyhjiin väleihin.

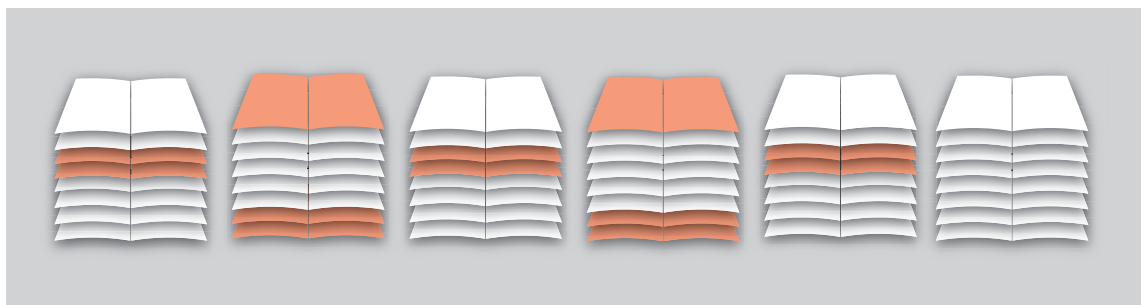
sijaan kokosin moodboardin (Kuvio 9) ajatuksistani kohderyhmän, värimaailman ja kuvien tyylin suhteen. Keräämiäni kuvien perusteella alkoi hahmottua hyvin niukka värimaailma, jota olin aiemminkin pohtinut. Inspiraatiokuvissani toistui kuitenkin toisia useammin kolme sävyä: lohenpunainen eri sävyissään ja oikein kirkas ultramariinin sininen ja harmaasävykuvat. Lisäksi yksisävykuvat kiehtoivat.

KUVIO 9. Moodboard kuvitusten mahdollisesta värimaailmasta ja tyylistä

Kävin myös Lönnbergin painossa selvittämässä erilaisia mahdollisuuksia eri papereiden, värien ja sidontojen suhteen. Yllättäen kirjan sidontatapa osoittautui melko ratkaisevaksi sivujen rytmityksen kannalta, sillä mieltäni jäi kiehtomaan värillisten papereiden käyttö kuvitusaukeamien taustalla.

Erikoispaperien sekoittelu painotyössä tulisi kalliiksi, jos sivut joudutaan yksittäin sitomaan muiden painoarkkien lomaan satunnaisesti. Sidonta helpottuu suunnattomasti jos erikoispa-

KUVIO 10. Väriarkkien rytmitys 8 arkin sidontatavalla.

Päädyin lopulta mittoihin 150x180mm. Tämä koko vaikutti sen verran reilulta, että se mahdollistaisi ilmavan taiton ilman, että elementeistä tulisi mikroskooppisen pieniä. Se ei myöskään olisi mielestäni liian suuri mukana kannettavaksi.

Kun päätökset kuvitussivujen koosta ja värillisyydestä oli tehty jatkoin kuvitusteni suunnittelua moodboardin pohjalta. Halusin kuvituksista yksinkertaisia ja toisiinsa helposti sointuvia. Kokeilujeni perusteella päätin, että teen kuvitukset Photoshop-kollaaseina käsin piirtämisen sijaan, sillä oma piirustustyylini on usein pikkutarkka ja hidaskäsi eikä sellainen tyyli mielestäni tähän projektiin sopinut. Kollaasitekniikalla saisin nopeasti luotua viimeistellyn näköisiä kuvituksia. Lisäksi kuvien muokkaaminen yksinkertaisemmaksi tai sivun asetteluun sopivammaksi olisi helppoa kunhan kaikki kuvituselementit pitää omilla layereillaan muokkaukselpoisina loppuun asti.

Pohdin olennaisimpia asioita kuvitusteni tarinoissa ja poimin yksittäisiä esineitä ja aiheita joka aiheesta. Aloitin aluksi käsin piirtämällä hahmottelemaan valittuja aiheita (ks. Kuvio 11) miettien samalla miten ne mahdollisesti sijoittuisivat kuvitusaukeamalle. Koska olin päättänyt paperin värillisyydestä kuvitusaukeamilla, aloin työstämään kuvituksia alusta asti mustavalkoisina.

Piirsin itselleni työkaluksi kuvan (Kuvio 12), jossa on kaikkien kuukausien alkukirjaimet. Näiden kirjainten taakse kunkin kuun kohdalle hahmottelin valitsemiani kuvitusaiheita. Tämän kuvan avulla testasin, että kuvat pysyvät tarpeeksi yksinkertaisina ja tunnistettavina.

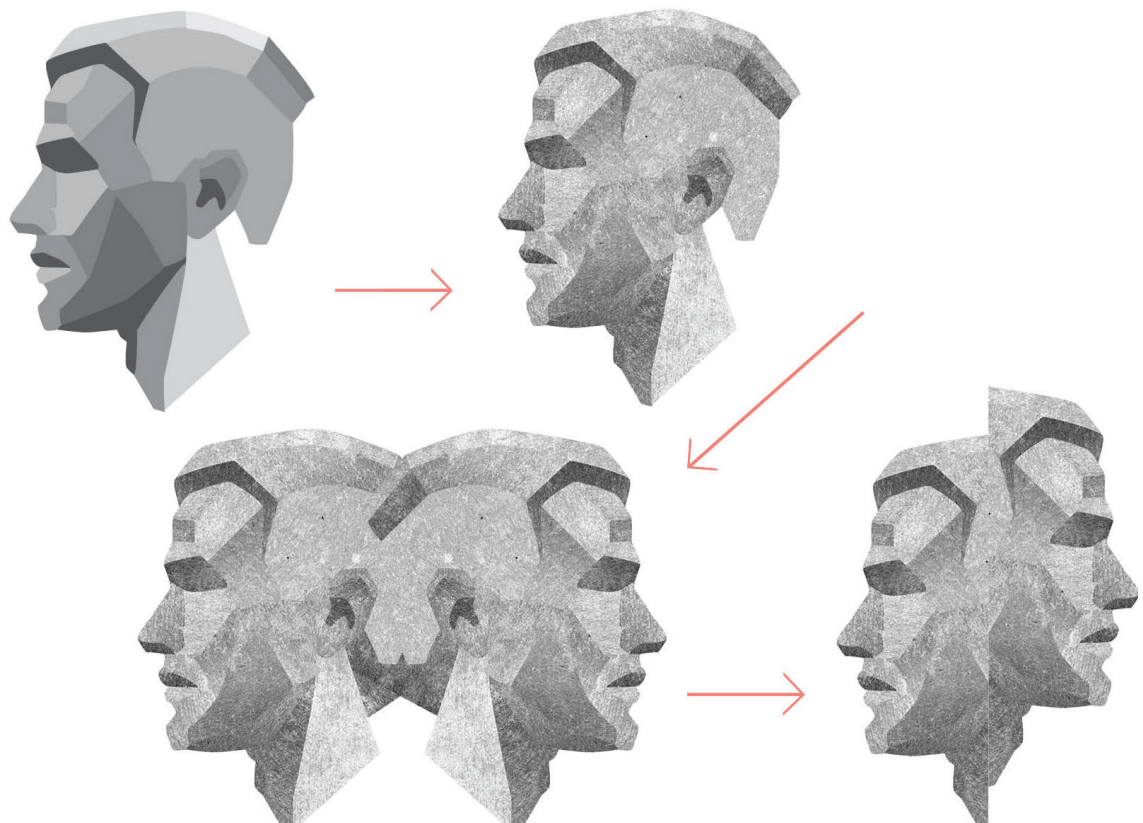

KUVIO 12. Luomani työkalu kuvitusten yksinkertaistusta helpottamaan.

Samalla syntyi ajatus kirjainten lisäämisestä lopullistenkin kuvitusten sekaan.

Itse kuvitusten tekeminen oli nopeaa jahka kaikki aiheet olivat kasassa, ja prosessi eteni kaikkien kuvien osalta suunnilleen samalla tavalla (ks. Kuvio 13). Kuvituskuvat muodostin ensin Adobe Illustratorilla. Kuvat koostuivat yksinkertaisista muodoista, jotka oli kätevintä muodostaa vektorigrafiikkana. Kuviin oli tarkoitus saada kolmiulotteisuutta, joten rakensin kuvat harmaan eri sävyillä sävytetyistä pinnoista. Kun kuva miellytti silmää, vein kuvan Photoshoppiin, jossa leikkasin harmaansävyisestä tekstuurikuvasta oikean sävyisiä palasia vastaamaan alkuperäisen kuvan sävytystä. Tein muutamia kokeiluita erilaisilla maalatuilla pinnoilla, mutta korvasin ne lopulta yksinkertaisella betonin pintaa muistuttavalla tekstuurilla, jolla päädyin ”sävyttämään” lopulliset kuvitukseni. Kahdessa kuvituksessa käytin lisänä toista tekstuuria tuomaan tuntua puun pinnasta.

Kun kuva oli valmis vein sen kalenterini taittotiedostoon, jossa aloin sommitella sitä aukea-

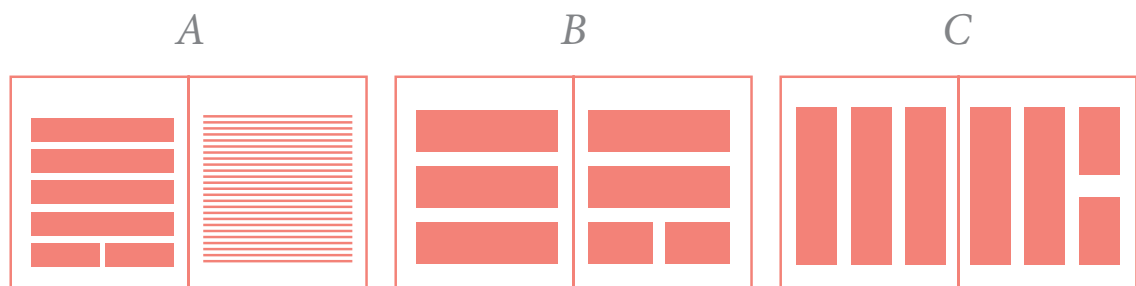
KUVIO 13. Kaavio kuvituskuvien muodostamisesta.

manäkymän muiden elementtien kanssa. Tarpeen tullen palasin muokkaamaan kuvaa Photoshopissa muihin elementteihin sopivaksi. Aluksi kuvat olivat suuria, mutta sivut tuntuivat tukkoisilta raikkaiden kalenterisivujen keskellä. Pienensin itse kuvia ja otin sommitteluun mukaan aiheeseen liittyvien avainsanojen kirjaimia, joita sijoitin luettavassa järjestyksessä kuvitusaukeamalle kuvituksen ja typografian sekaan. Näillä sain taittoon vähän väriä ja

tyylikästä särmää, jollaista olin koittanut jo moodboardissani hahmottaa. Kirjainten väriksi valitsin lopulta lähes punaisen oranssin (cmyk 0/61/45/0), sillä se sopi mielestäni harmaasävyisten kuvitusten ja lohenväristen väripaperieni seuraksi. Lisäksi käytin kuvituksissa yhtenä elementtinä punaista vivaa, joka toistuu saman paksuisena mutta eri tavoin käytettynä eri kuvissa. Niinkin yksinkertaisella elementillä kuin viivalla saatoin luoda illuusiota mm. maisemasta, horisontista, katseen suunnasta tai muusta kuvan osasta.

3.6 Päivä-, viikko- vai kuukausinäköm?

Kalenterin voi taittaa hyvin monella tavalla. Yksi päivä voi olla koko sivun tai aukeaman kokoinen päiväkirjanäkymä, tai samaan tilaan voidaan sulloa koko viikko. Viikkonäkymä voi olla aseteltuna vaakaan kuten Kuviossa 14 kuvat A ja B, jolloin viikonpäivät ovat kaikki päällekkäin, tai usein lauantai ja sunnuntai vierekkäin. Viikkonäkymä voi olla myös palstoitettu pystysuunnassa kuten esimerkki C, jolloin viikonpäivät asettuvat riviin vanhan kunnan lukujärjestyksen tapaan. Preferenssejä kalentereiden erilaisista viikkonäkymistä on lukematon määrä, ja ne ovat riippuvaisia kunkin käyttäjän kalenterilleen asettamista käyttötarkoituksista.

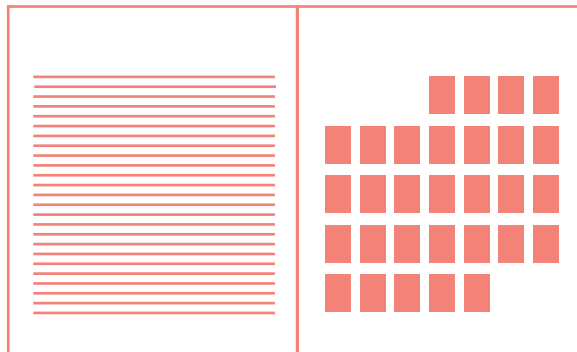

KUVIO 14. Erilaisia mahdollisia viikkonäkymiä.

Käytettävyyden kannalta arvioin seuraavat ratkaisut perusteellisiksi kalenterini kannalta:

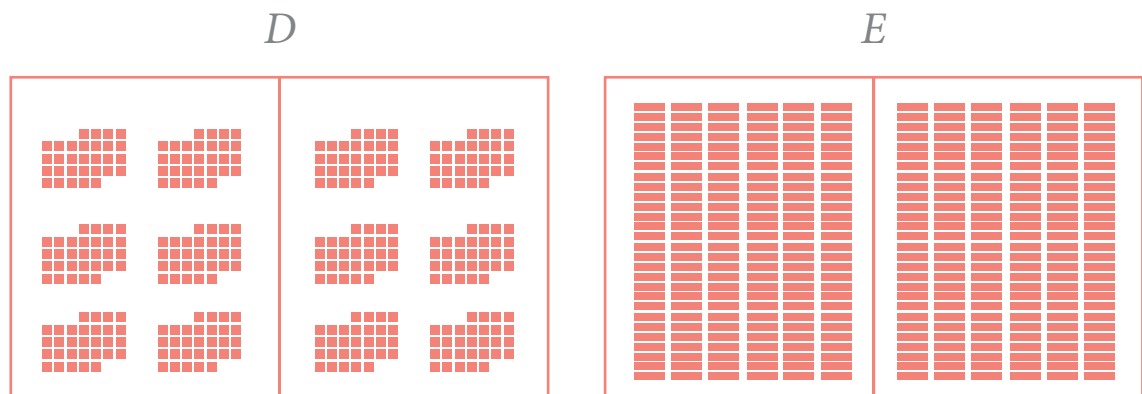
Suljin heti pois vaihtoehdon koko sivun päivänäkymistä, sillä silloin kalenteri kuvituksineen paisuisi niin paksuksi, että sen mukana kantaminen ei olisi mielekäästä. Sijoittaisin sen sijaan aina viikon yhdelle aukeamalle alkaen maanantaista, jotta käyttäjä hahmottaisi viikkonsa kokonaisuutena. Valitsin formaatiksi vierekkäiset pystyt palstat (kuten Kuviossa 14 esimerkki C), sillä niihin on helpompaa merkitä eri kellonaikoina tapahtuvat asiat kuin vaakamaaformattiin. Jotta palstoista ei tulisi liian kapeita, sijoitetaan vähemmän kiireiset päivät eli lauantai ja sunnuntai päällekkäin samaan palstaan. Monissa kalentereissa on pystypalstojen vasempaan reunaan lisätty kellonajat valmiiksi tasatunneittain. Se rajoittaa mielestäni muistiinpanojen tekemistä kalenteriviivoille, kun yhdelle tunnille on varattu vain 1-2 viivaa tilaa. Monesti tapahtuman alun ajan joutuu kuitenkin kirjoittamaan tarkasti ylös, joten koin kellonajat turhiksi.

Halusin kuun alkuun kuukausinäkömään, mikä usein projektiluontoisissa töissä on hyödyllinen merkattaessa deadlineja ym. välietappeja isommalla aikavälillä. Kuukausinäkömä on myös käytännöllinen työkalu esimerkiksi liikuntaharrastusten ja lepopäivien merkkamiseen. Kuukausiaukeamat myös sopivat mainiosti sidontatyylin perusteella luomaani väripaperirytmitykseen, sillä muuten kuvitusaukeamaa ennen olisi jäänyt aina tyhjä aukeama. Vaihtoehtona olisi toki voinut jättää muistiinpanotilaa, mutta päätin valita molemmat. Aukeaman oikealle sivulle tulee kuukausinäkömä ja vasemmalle tilaa muistiinpanoille. Kuukausinäkömä tulee oikealle, kuvituksen nurjalle puolelle, jotta muistiinpanosivulle kirjoitettaessa (jolle tulee luultavimmin enemmän tekstiä) ei olisi tunnetta paperin toisella puolen olevan kuvituksen tärveltyä. Toinen syy sivujen sijoittamiseen näin oli, että kirjaa selattaessa löytää oikean kuukauden helpommin oikealta puolelta aukeamaa. Myös kuukausinäkömässä kuten viikkonäkömässä päivät näkyvät vierekkäin ja viikot päällekkäin muodostaen luonnollisessa lukusuunnassa luettavan taulukon (ks. Kuvio 15).

KUVIO 15. Valittu kuukausinäkömä

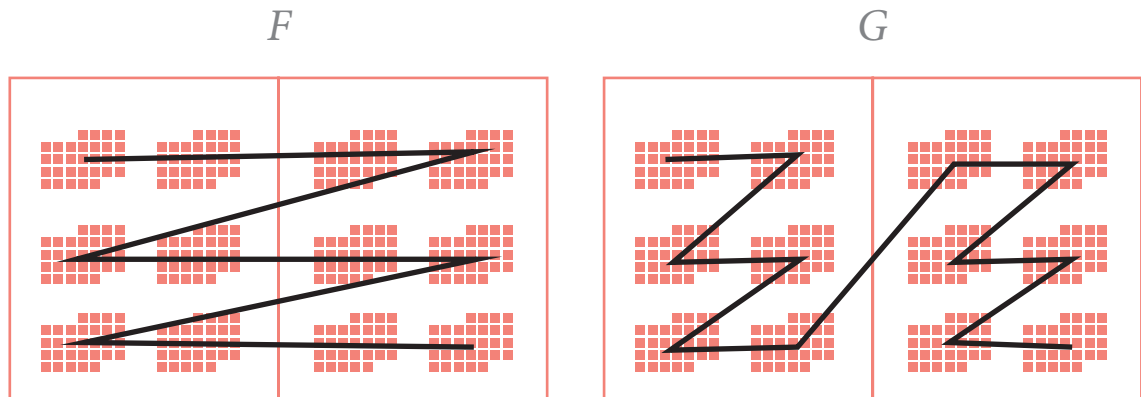
Lisäksi halusin kalenteriin mukaan vuosiaukeamat kuluvalle vuodelle ja tulevalle vuodelle siltä varalta, että käyttäjän on merkittävä pidemmän ajan suunnitelmia muistiin. Vuosinäkömistä on markkinoilla olevissa kalentereissa myös erilaisia variaatioita. Esimerkiksi perinteisessä almanakassa vuosi on sijoitettu pystysarakkeisiin ja juoksee siis ylhäältä alas (Kuvio 16, E). Minulle itselle tämä lukutapa tuottaa hieman ongelmia ajan hahmottamisen kanssa. Niin päädyinkin sommittelemaan vuoden kuukausittain samalla periaatteella kuin kuukau-

KUVIO 16. Vuosinäkömävaihtoehdot

sinäkymät: viikot vasemmalta oikealle kuukausittain ryhmiteltyinä kuten Kuviossa 16, kuva D. Näin käyttäjä lukee samalla tavalla niin viikko-, kuukausi- kuin vuosinäkymääkin, eikä ajanhahmottamiseen tule ongelmia eri näkymästä toiseen selattaessa.

Aukeamalle sijoittelua pohdin myös. Laittaisinko kuukaudet järjestyksessä vasemmalta oikealle koko aukeaman poikki vai vain yhden sivun poikki (ks. Kuvio 17)? Oletan, että kirjoista tuttu lukutapa kuitenkin toimii tällaisella aukeamallakin, ja päädyin jälkimmäiseen ratkaisuun (G). Lisäksi on tärkeää, että kalenterin käyttäjällä on tilaa tehdä omia muistiinpanojaan, joten kalenterin loppuun jätän osion tyhjille ja viivoitetuille sivuille.

KUVIO 17. Vuosinäkömman sommittelu lukutottumuksia ajatellen

3.7 Taittopohja ja gridi

Gridi on mm. graafisessa suunnittelussa, typografiassa ja valokuvauksessa käytettävä työkalu, jolla ratkaistaan visuaalisia ja sommittellullisia ongelmia (Müller-Brockmann 2007, 13). Suunnitteluun käytettävä alue jaetaan viivoilla eli grideillä linjoihin ja palstoihin, joita elementit taitossa noudattavat.

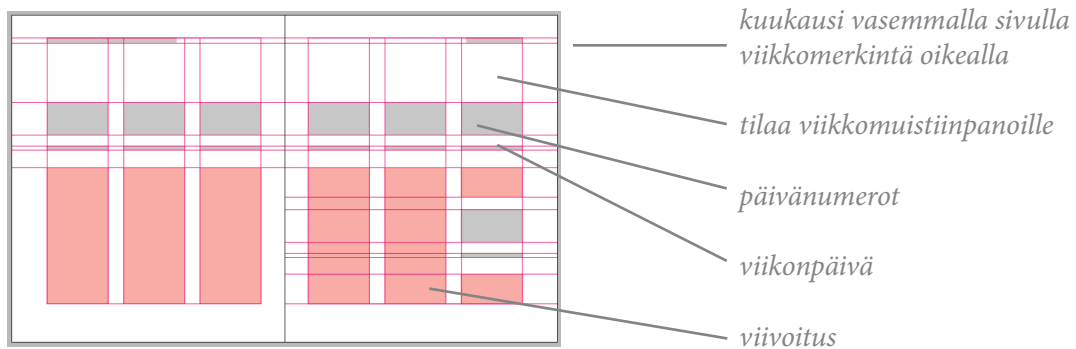
Tiukan gridin noudattaminen taitossa tarkoittaa jokaisen tekstipalstan, jokaisen otsikkotason, kuvatekstin ja kuvan muokkaamista orjallisesti viivoitusta seuraamaan. Tällainen säännöllisyys suunnittelutyössä luo sveitsiläisen graafisen suunnittelijan Müller-Brockmannin mielestä tuntua tehokkuudesta, selkeydestä ja uskottavuudesta. Selkeyden lisäksi hän kirjoittaa kirjassaan *the Grid system* gridin tekevän tiedosta helpommin ymmärrettävää ja jäävän paremmin ihmismuistiin. (Müller-Brockmann 2007, 13)

Koen omassa työssäni gridin olevan tärkeä osa suunnittelua. Tehokkaan ja selkeän elementtien jäsentelyn ja sommitelun lopputuloksena kalenterista saa aikaan tehokkaasti hahmotettavan ajanhallintatyökalun. Mutta en aio kuitenkaan viedä sitä Müller-Brockmannin kaltaiseen orjallisuuteen asti. Luon yksinkertaisen gridin, jonka tärkeimpiä linjoja ovat marginaalit, joiden sisään luon apulinjoja taiton suunnittelua helpottamaan.

Gridi, yksinkertainenkin gridi on se, joka antaa perusosviitan siihen suunnittelutyöhön ja että miten aukeama aukeamalta peruslähtökohtaisesti lähtee ratkaisemaan asettelua ja sitten tarvittaessa rikkoo sitä (Krankka 2015).

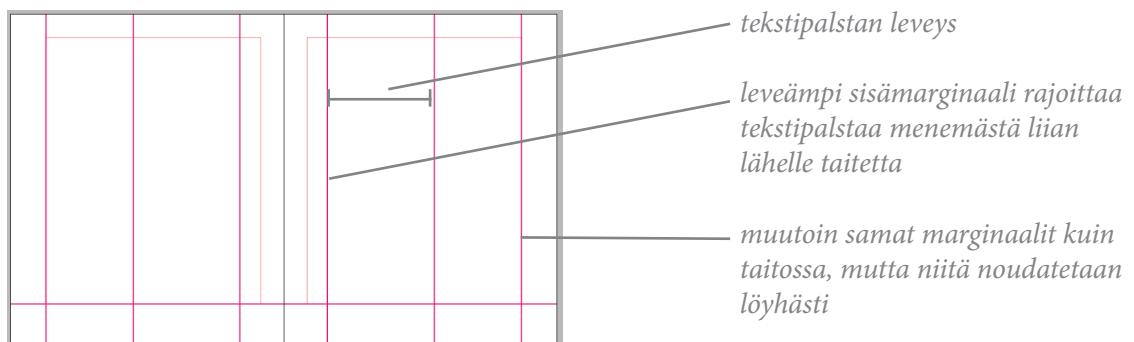
Kalenterisivut vaativat jo voimakkaan viivoituksenkin vuoksi jonkinlaista gridiä, jotta välttäisiin kaoottisilta aukeamanäkymiltä. Koin järkeväksi jättää sivuihin leveät marginaalit, jotta taitosta tulisi raikas ja ilmava. Viikkosivujen ylämarginaaliin tulevat kuukausi ja viikkomerkinnot (Kuvio 18). Niiden alapuolelle päätin jättää reilun tilan ennen päivänumerointia. Tämä ratkaisu tuo mielestäni taittoon ilmavuutta, mutta mielestäni on myös tärkeää jättää kalenterin käyttäjälle tyhjää tilaa omille merkinnöille viivoituksen ulkopuolellekin.

KUVIO 18. Viikkonäkymän gridi

Itselläni on ainakin usein tarve merkitä asioita, jotka pitäisi hoitaa tietyllä viikolla mutta ei minään määrättyinä päivinä. Saatan sutaista asiat post-it lapuille ja liimata kalenterin väliin. Nyt sivujen yläosaan jää tilaa kirjoittamiselle tai pienille lapuillekin.

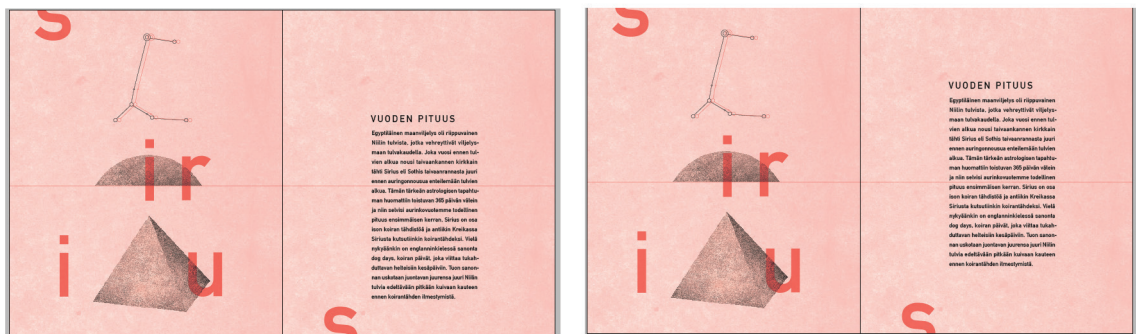
Siinä missä kalenterisivujen elementit istuvat tiukasti omassa gridissään, kuvitusaukeamien elementit tekstipalstaa lukuun ottamatta saavat rikkoo sitä. Tälläkin valinnalla pyrin korostamaan kuvitusaukeaminen merkitystä levähdysaukeamina tiukkojen aikataulujen välissä. Toki näidenkään aukeamien sommittelu ei ole sattumanvaraista. Näennäisesti irrallaan keikkuvia elementtejäkin pyrin kohdistamaan osittain toistensa kanssa linjoihin, mikä tasapainottaa sommitelmaa.

KUVIO 19. Kuvitusaukeaman pelkistetty gridi

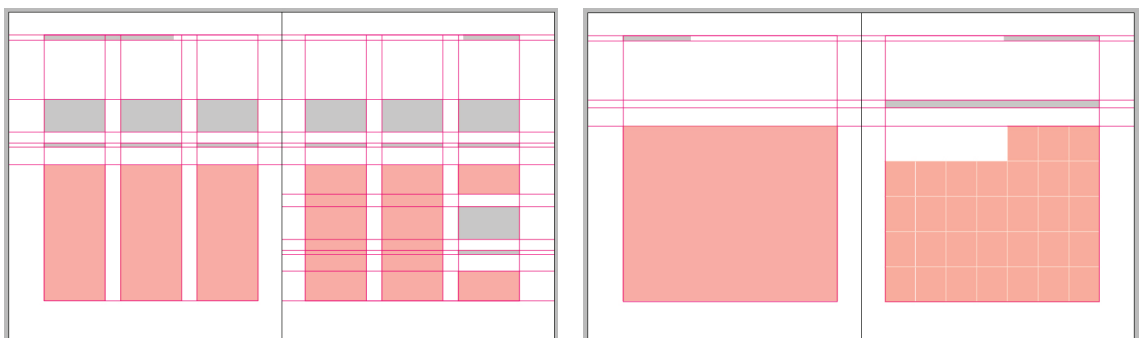
Tekstipalstat taitan samanleveyisiksi ja pyrin tasaamaan aina alamarginaalin mukaan, mutta palstan paikka marginaalien sisällä saa muutoin vaihdella vaihtelevuuden ja kuvasommitelman niin vaatiessa. Loin kuvitusaukeamille vielä muusta taitosta poikkeavat apuviivat merkitsemään tekstipalstan sisäreunaa lähellä taitetta (ks. Kuvio 19). Palstan sisäreuna on kuvitusnäkyssä kauempänä keskitaitteesta kuin kalenteriaukeamien vastaava. Tällä varmistan, ettei väljillä kuvitusaukeamilla olevat tekstimassat ahdistu vasten taitetta.

Parilla aukeamalla huomaisin taittamisen loppupuolella pientä epätasapainoa kuvituksen ja tekstipalstan sommittelussa, ja päädyin tietoisesti rikkomaan itselleni luomia pelisääntöjä. Esimerkiksi Kuviossa 20 nähtävän aukeaman lopullinen tekstipalsta oli niin matala, että jos sen olisi tasannut alamarginaalin kanssa, olisi sommitelma kuvituksen kanssa ollut epätasapainoinen. Koin aukeamatasapainon tärkeämmäksi kuin orjallisen sääntöjen noudattamisen.

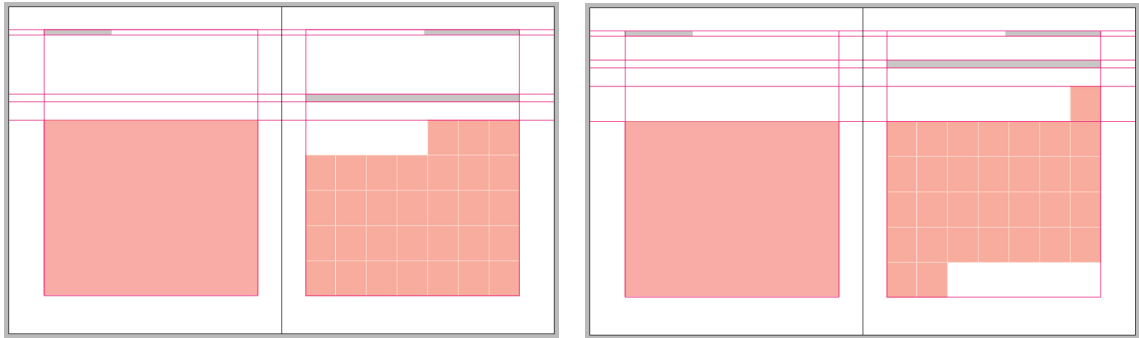
KUVIO 20. Esimerkki oman gridin rikkomisesta aukeamatasapainon säilyttämiseksi.

Kuukausi- ja viikkonäkymissä toistuvat samat marginaalit kuin viikkonäkymässä. Kaikkien samanlaisten elementtien ei tarvitse mielestäni noudattaa täysin samoja apuviivoja, vaan on harkittava niitä uudelleen aukeamakohtaisesti. Esimerkiksi kuukausiaukeaman muistiinpanosivun viivasto yltyä samaan viivaan kuin kuukausitaulukon yläreuna. Viikkoaukeaman viivoitus on neljä viivaa matalampi, mutta siellä taas tilaa vievät huomiota herättävä päivänumerointi. Viikonpäivät kuukausinäkyssä ovat samalla tasolla viikkonäkymän numeroiden yläreunan kanssa. Visuaalisesti kumpikin aukeama vaikuttaa silti yhtä ilmavalta (Kuvio 21).

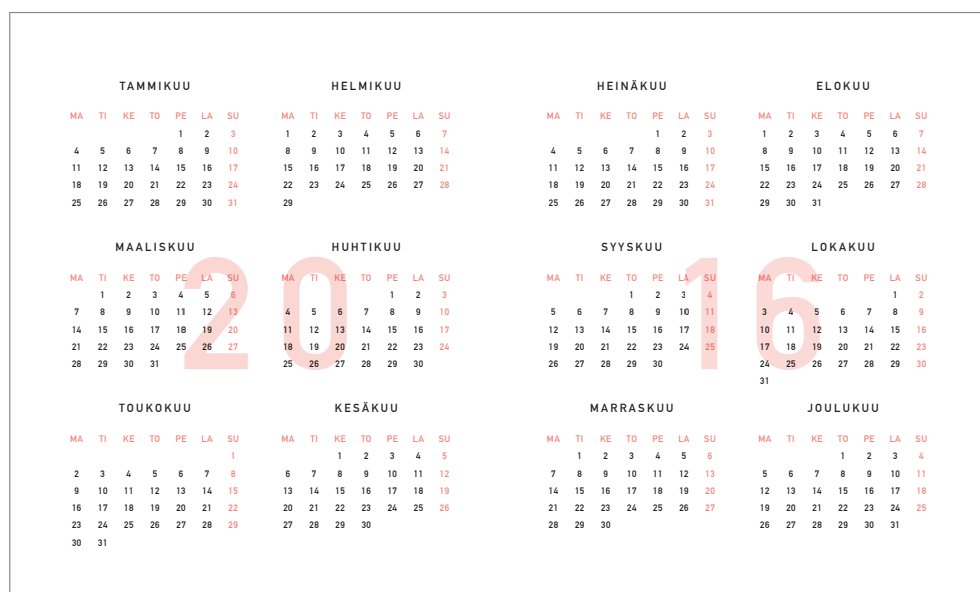
KUVIO 21. Yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia viikko- ja kuukausinäkyneiden grideissä

Vuoden 2016 kalenterissa on kaksi kuukautta, joiden päivät jakautuvat viiden viikon sijasta kuudelle viikolle. Tällöin kuukausinäkömään ylin rivi ja viikonpäivät nousevat korkeammalle kuin muina kuukausina (Kuvio 22). Tilanne ei mielestäni ollut näin ilmasvassa taitossa katastrofaalinen. Tasasin muistiinpanosivun viivat samaan korkeuteen kuin muillakin kuukausiaukeamilla, koska en halunnut korostaa näitä poikkeuksia taitossa. Päätin myös muotoilla kuukausinäkömien solut näkymään ääriviivojen avulla väritäytön sijaan, jottei tulisi ongelmia sivutasapainoon.

KUVIO 22. Tavallinen kuukausinäkömä ja poikkeusnäkömä

Sama gridipoikkeama näiden kahden kuukauden kohdalla näkyy pienesti myös kalenterin kahdella vuosiaukeamalla. Toinen vuoden 2016 poikkeavista kuukausista on toukokuu, joka sijoittuu alamarginaaliin. Halusin, että kaikkien kuukausien ylätreunat ovat riveittäin samalla tasolla, kuten kuukausien nimetkin, jotta syntyy rauhallinen sommitelma. Nyt poikkeuskuun sattuessa juuri alalaitaan oli päätettävä nostanko kaikkia kuukausia ylös päin, jotta kaikki elementit osuisivat marginaalien sisään, vai tasaanko kaikki enemmistön eli matalien kuukausien mukaan alamarginaaliin kiinni.

KUVIO 23. Lopullinen vuosinäkömä. Toukokuun kaksi päivää yltävät alamarginaalin yli.

Päädyin jälkimmäiseen vaihtoehtoon (Kuvio 23), sillä muuten kuukaudet olisivat nousseet aukeamanäkymän suhteen liian korkealle ja kokonaisuus olisi näyttänyt epätasapainoiselta. Lisäksi piti ajotella toista vuosiaukeamaa, jossa sama ongelma ei osu alamarginaalin kohdalle. Vuoden 2017 vuosiaukealla on myös kaksi kuudelle viikolle jakautuvaa kuukautta, mutte ne jäävät vuoden 2016 lokakuun tavoin keskelle sivua, eivätkä juurikaan häiritse ilmavan taiton ja tasattujen ylälinjojein ansiosta. Nyt sama asettelu toimii molemmissa aukeamissa. Kuukausien ”litistämisen” olisi voinut olla myös vaihtoratkaisu, mutta pidin mielummin kiinni ilmavuudesta ja rivivälien selkeydestä aukeamalla.

3.8 Typografia

Kalenteriini tuleva typografia ei edusta nk. klassista typografiaa, mutta se ei tarkoita, etteikö sääntöjen tulisi olla hallussa ennen kuin niitä voi tyyllillisesti rikkoa. Seuraavissa luvuissa valotan valintojani kalenterin typografiaan liittyen.

3.8.1 Kirjaintyyppin valinta

Koska olin päättänyt rytmittää kalenteriani kuvitusaukeamilla, jotka tulisivat olemaan voimakkaita kokonaisuuksia kuukausien väleissä, en halunnut kalenterisivujen jäävän kuitenkaan mitättömiksi ja haaleiksi niiden rinnalla. Hain kalenteriini reippaita, selkeitä ja vahvoja groteskeja kirjaintyypppejä. Kalenterini ei tule sisältämään pitkiä tekstimassoja, joten pystyin rajaamaan antiikvat hyvillä mielin pois. Ja koska numerot ovat kalenterissa oleellinen ja näkyvä osa keskityin etsimään kirjaintyyppiä jolla olisi tarkoitukseen sopivat numerot. Numeroiden tuli toimia suuressa roolissa kuten viikkonäkymissä, mutta myös pienessä koossa kuten vuosinäkymissä (Kuvio 24).

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

0123456789

KUVIO 24. DIN Mittelschrift Alternate numerot pistekoossa 72 ja 8

Päädyin kirjaintyyppiin nimeltä Din Mittelschrift Alternate. Siinä on vaihtoehtoiset numeraalit 6 ja 9 (Kuvio 25), jotka mielestäni sopivat päivänumerointiin paremmin nollan muotoa mukailevammalla muotonsa ansiosta. Tämä kirjaintyyppi toimi lyhyissä tekstipalstoissakin jopa niin hyvin (ks. Kuvio 26), että päätin pärjätä ainoastaan tällä yhdellä kirjaintyyppillä ja leikkauksella. Näin ilme pysyy yhtenäisenä läpi kalenterin. Vain yhtä leikkausta käytettäessä on toki haasteena selkeän hierarkian luominen eri otsikko- ja tekstityypeille.

69 69

KUVIO 25. Vas. alkuperäiset ja oik. DIN Mittelschrift -fontin vaihtoehtoiset numerot 6 ja 9.

DIN Alternate

Tamikuu (Januarius) on saanut nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, joka kasvat katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaisuuteen ja menneisyyteen.
14 pt

Tamikuu (Januarius) on saanut nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, joka kasvat katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaisuuteen ja menneisyyteen.
24 pt

Tamikuu (Januarius) on saanut nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, joka kasvat katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaisuuteen ja menneisyyteen.
34 pt

JANUS

Kuukausien nimet ovat nykyisin monessa kielessä lähes samat kuin antiikin Rooman aikaan. Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, Augustus, September, October, November, December.

Tamikuu (Januarius) on saanut nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, joka kasvat katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaisuuteen ja menneisyyteen. Mikäpä sen sopivampi nimi uuden vuoden aloittavalle kuukaudelle.

9 / 18 pt

KUVIO 26. DIN Mittelschrift kirjaintyyppin testailua.

Din on kirjaintyyppinä siitä mielenkiintoinen, että se on alunperin teknisten piirtäjien ja insinöörien suunnittelema. Ensimmäiset piirustukset kirjaintyyppistä ovat Saksasta vuodelta 1905. DIN onkin lyhenne sanoista Deutsches Institute für Normung eli Saksan standardointi instituutti. DIN suunniteltiin standardikirjaintyyppiksi rahtiautojen merkintöihin, opasteisiin, liikennemerkkeihin (Kuvio 27) ja teknisiin piirustuksiin. Kirjaintyyppistä oli kaksi variaatiota DIN 1451 Mittelschrift ja siitä kavennettu vaihtoehto DIN 1451 Engschrift, jota tuli käyttää ainoastaan jos ei ollut tilaa Mittelschriftille. (Challand 2009.)

1990-luvulla ensimmäisen digitaalisen fontteja myyvän yrityksen FontShopin perustaja Erik Spiekermann houkutteli hollantilaisen kirjainsuunnittelijan Albert-Jan Poolin suunnitte-

KUVIO 27. DIN 1451 Saksassa liikennemerkeissä

lemaan DIN:in pohjalta käytettävän kokonaisen kirjainperheen. Syntyi viisi eri leikkausta sisältävä kirjainperhe nimeltä FF DIN, joka sittemmin on laajentunut ja kenties laajenee edelleen. (Lorenz 2011, 7.)

3.8.2 Tekstin ja otsikoiden muotoilu

Klassisessa typografiassa groteskikirjaintyyppisten otsikoiden merkkiväliä tulisi tiivistää, varsinkin jos pistekokoa kasvatetaan. Suuret merkkivälit alkavat nopeasti pomppia silmille. Itse päätin kuitenkin käyttää otsikoissa versaaleja ja välistää niitä reilusti, jotta saan luotua keveämmän ja modernimman vaikutelman. Itkonenkin tunnustaa äärimmäisen harvennuksen versaaliotsikoissa olevan tehokeino, jonka muodikkuus vaihtelee ajasta toiseen, mutta suosittelee sitä käytettäväksi ainoastaan lyhyissä yhden tai kahden sanan otsikoissa. Lyhyet otsikot olivat siis selvä ja helppo valinta tässä projektissa, jossa toimin itse myös sisällön tuottajana. (Itkonen 2007, 98-100.)

JULIAANINEN
15pt / 16,5pt KALENTERI

JULIAANINEN
15pt / 22pt KALENTERI

yksirivinen otsikko JULIUS CAESAR

yksirivinen otsikko/välistys 140 JULIUS CAESAR

KUVIO 28. Ratkaisut kuvitusaukeamien otsikoihin

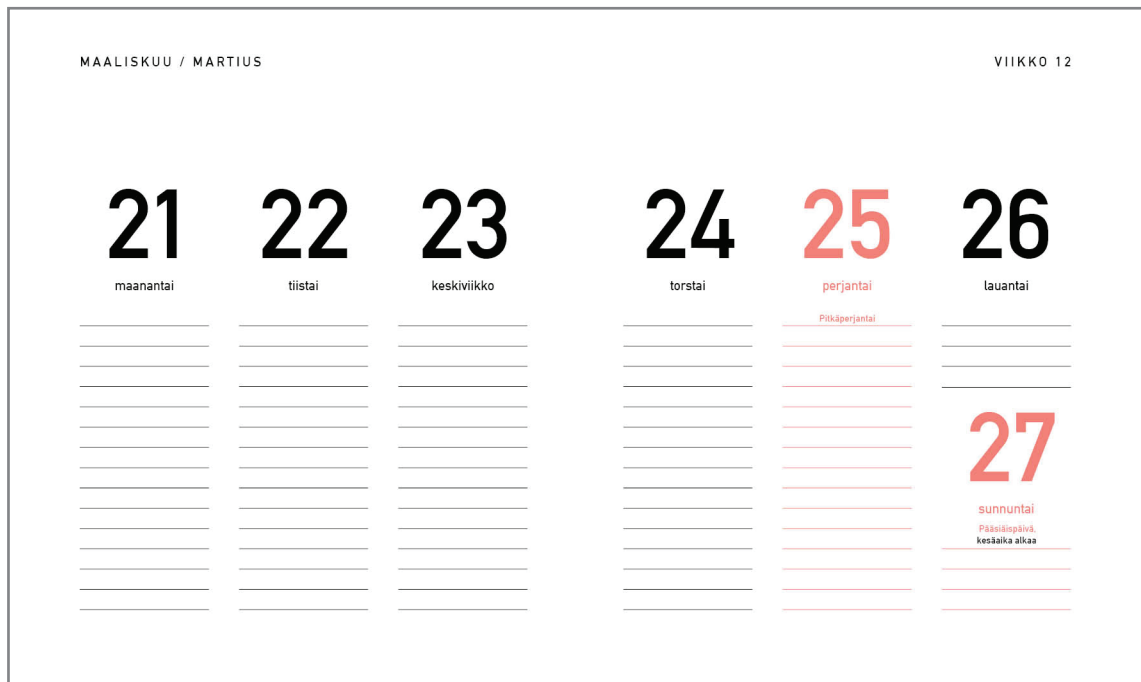
Tässä vaiheessa kuvitusaukeamieni tekstit ja otsikot olivat yhä raakilemaisia. Huomasin kahdelle riville levittäytyvien reilusti välistettyjen otsikoiden rikkovan typografisia sääntöjä ihan olan takaa. Otsikoiden yhtenäistämiseksi käytetään niissä usein pienempiä rivivälejä kuin leipätekstissä (Itkonen 2007, 97). Itkonen ehdottaa hyväksi lähtökohdaksi 10% suuremman rivivälin kuin mitä pistekoko on. Otsikkojeni reilusta välistyksestä johtuen kaksi näin lähellä olevaa riviä muodostaisivat kaottisen kokonaisuuden (ks. Kuvio 28).

Ratkaisin asian aluksi lisäämällä riviväliä reilusti, jolloin sanat erottautuivat hyvin toisistaan ja tunnistautuivat yhtenäisellä keveydellään yhä otsikoksi. Kokeilin myös välimuotoja näiden ääripäiden väliltä. Myöhemmin päätin kuitenkin muotoilla kuvitusaukeamien otsikoista sanamuodoiltaan sen verran lyhyitä, että niitä ei joutuisi rivittämään edes kahdelle riville. Yksiriviset otsikot sopivat tasapalstaiseen leipätekstiin paljon napakammin, enkä nähnyt otsikkojen lyhentämiselle mitään estettä. Lopuksi tiivistin reilua välistystäni hieman, jotta pidemmätkin otsikkosanat mahtuivat yhdelle riville. Lopullisen välistyksen arvoksi kuvitusaukeamien otsikoissa valitsin 140.

Harvennus tuli toistumaan kuvitusaukeamien tekstien otsikoiden lisäksi myös kalenterisivujeni yläviitteissä, joista näkee viikkonumeroinnin ja kuukauden sekä vuosiaukeamien kuukausien nimissä. Näin samakaltaisia elementtejä toistuu erityyillisillä aukeamilla sitoen niitä tiiviimmin yhdeksi kokonaisuudeksi. Näiden yläviitteiden välistykseksi valitsin hieman suuremman arvon 200 ja pistekooksi 10, sillä en halunnut niiden olevan liian hallitsevia, koska aukeamilla tapahtuu jo niin paljon.

KUVIO 29. Kuukausi-, viikko- ja vuosinäkymillä toistuu sama tekstin muotoilu.

KUVIO 30. Viikkonäkymä ja tehosteväriin käyttö pyhäpäivissä.

Viikkonäkymien numerot ikäänkuin kuvittavat suuruudellaan koko viikkonäkymää. Näiden numeroiden alle muotoilin viikonpäivät selkeän välimatkan päähän. Viikonpäivät kirjoitin gemenakirjaimilla pistekoossa kymmenen ja ilman kirjainten harvennusta, jotta ne erottuvat ulkonäöltään selvästi ylämarginaalin kuukausi- ja viikkomerkinnoistä. Lisäksi gemenakirjainten luettavuus kärsisi harvennuksesta (Itkonen 2007, 100). Viikonpäivien ja viivaston väliin jätin reilusti tilaa, sillä ylimmän viivan päälle tuli mahtua kahteenkin kerrokseen pyhä- ja merkkipäivien nimiä (ks. Kuvio 30). Merkkipäivien pistekoko on seitsemän, jotta se erottuu omaksi merkinnäkseen viikonpäivän alta.

Tehosteväriä typografiassa käytin samaa oranssin sävyä kuin kuvitusaukeamilla (cmyk 0/61/45/0). Tehosteväri on käytössä sunnuntai- ja pyhäpäivien päivännumeroissa, em. päivien viivoituksessa sekä viikonpäivässä (ks. Kuvio 30). Samoin pyhäpäivän nimi on punaisella. Mutta jos pyhäpäivälle tai sunnuntaille osuu muukin merkkipäivä, joka ei ole pyhä, jätin merkkipäivämerkinnän mustaksi. Näin merkinnöistä näkee mikä tekee kyseisen päivän pyhäpäiväksi. Sama väri on käytössä myös kuukausinäkömätaulukon reunaväriä.

Kuvitusaukeamien tekstipalstat elivät taiton ja kuvitussuunnitelmien mukana koko projektin ajan. Alussa kuvittelin tekstiä tulevan vain muutaman lauseen verran (Kuvio 31, A), joten palstat olivat kapeampia, liehureunaisia ja kuvatekstimäisempiä. Kun huomasin lopullisten tekstien tulevan huomattavasti pidemmiksi, oli mietittävä palstoille paremmin kuvitusaukeamiin istuva ilme. Päädyin tasapalstaan, jotta aukeamien kokonaisilme gridistä poikkeavine kuvituksineen ja sommiteltuine irtokirjaimineen pysyisi selkeänä ja skarppina.

Rivivälin määritin jo alussa reiluksi, sillä käyttämäni kirjaintyyppi oli lihavahkoa ja palstoista olisi tiiviinä tullut liian tummia verrattuna kuvituselementteihin. Itkonen suosittelee rivivälin 1-4 pistettä suuremmaksi kuin mikä on käytetyn kirjaintyyppin pistekoko kappaleessa

A

JANUS

Kuukausien nimet ovat nykyisin monessa kielessä lähes samat kuin antiikin Rooman aikaan: Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, Augustus, September, October, November, December. Tamikuu (Januarius) on saanut nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, joka kasvot katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaisuuteen ja menneisyyteen. Mikäpä sen sopivampi nimi uuden vuoden aloittavalle kuukaudelle.

B

KUUKAUDET

Kuukausien nimet ovat nykyisin monessa kielessä lähes samat kuin antiikin Rooman aikaan: Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, Augustus, September, October, November ja December. Tamikuu (Januarius) sai nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, jonka kasvot katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaan ja menneeseen. Maliskuu (Martius) viittaa sodanjumala Marsiin. Touko- ja kesäkuun (Maius ja Junius) arvellaan saaneen nimensä Maia ja Juno-jumalattarilta. Kesä- ja heinäkuulla oli aikaisemmin toiset nimet: Quintilis ja Sextilis, kunnes Julius Caesarin kuoltua nimettiin heinäkuu hänen mukaansa ja elokuu uuden hallitsijan Augustuksen mukaan. Februaris ja Aprilis-nimien alkuperistä ei ole varmaa tietoa. Loput kuukausien nimet olivat alunperin järjestyslukuja: September seitsemäs, October kahdeksas, November yhdeksäs, December kymmenes. Vuodenvaihteen siirtyessä Caesarin käskystä tammikuuhun, vanhat nimet jäivät, mutta väärin järjestyslukujen paikoille.

C

KUUKAUDET

Kuukausien nimet ovat nykyisin monessa kielessä lähes samat kuin antiikin Rooman aikaan: Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, Augustus, September, October, November ja December. Tamikuu (Januarius) sai nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, jonka kasvot katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaan ja menneeseen. Maliskuu (Martius) viittaa sodanjumala Marsiin. Touko- ja kesäkuun (Maius ja Junius) arvellaan saaneen nimensä Maia ja Juno-jumalattarilta. Kesä- ja heinäkuulla oli aikaisemmin toiset nimet: Quintilis ja Sextilis, kunnes Julius Caesarin kuoltua nimettiin heinäkuu hänen mukaansa ja elokuu uuden hallitsijan Augustuksen mukaan. Februaris ja Aprilis-nimien alkuperistä ei ole varmaa tietoa. Loput kuukausien nimet olivat alunperin järjestyslukuja: September seitsemäs, October kahdeksas, November yhdeksäs, December kymmenes. Vuodenvaihteen siirtyessä Caesarin käskystä tammikuuhun, vanhat nimet jäivät, mutta väärin järjestyslukujen paikoille.

KUVIO 31. Kuvitusaukeamien palstamuodon ja rivivälin kokeiluja.

D

KUUKAUDET

Antiikin Rooman aikaiset kuukaudennimet ovat edelleen tunnistettavissa monessa kielessä: Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Junius, Julius, Augustus, September, October, November ja December. Tamikuu (Januarius) sai nimensä kaksikasvoiselta jumalalta Janukselta, jonka kasvot katsovat sekä eteen, että taakse - tulevaan ja menneeseen. Maliskuu (Martius) viittaa sodanjumala Marsiin. Touko- ja kesäkuun (Maius ja Junius) arvellaan saaneen nimensä Maia ja Juno-jumalattarilta. Kesä- ja heinäkuulla oli aikaisemmin toiset nimet: Quintilis ja Sextilis, kunnes Julius Caesarin kuoltua heinäkuu nimettiin hänen mukaansa ja elokuu uuden hallitsijan Augustuksen kunniaksi. Februaris ja Aprilis-nimien alkuperistä ei ole varmaa tietoa. Loput kuukausien nimet tarkoittivat järjestyslukuja: September seitsemäs, October kahdeksas, November yhdeksäs, December kymmenes. Caesar siirsi vuodenvaihteen maaliskuulta tammikuuhun uudistaessaan valtakuntansa kalenteria, jolloin vanhat nimet kuukausille jäivätkin väärin järjestyslukujen paikoille.

E

KARKAUSPÄIVÄ

Nykyinen länsimainen ajanalasku on nimeltään gregoriaaninen kalenteri. Nimensä kalenteri on saanut Paavi Gregoriukselta, joka uudisti karkaussäännön 1600-luvulla, jotta kuukautemme pysyivät paremmin aurinkovuosien tahdissa. Gregoriaanisen kalenterin karkaussäännön mukaan joka neljäs vuosi on karkausvuosi lukuunottamatta täysiä vuosisatoja. Täysistäkin vuosisadoista karkausvuosia on ne jotka ovat jaollisia 400:lla.

Vanhan Keski- ja Länsi-Eurooppalaisen tavan mukaan karkauspäivänä ovat naisetkin saaneet kosia. Esimerkiksi Luxemburgissa, Englannissa ja Ranskassa saavat naiset kosia ketätähansa vapaata sulhas ehdokasta eikä kosintaan varsinaisesti voi vastata kieltävästi. Jokaisella herrasmiehellä on kuitenkin oikeus lunastaa itsensä kiipeleistä ostamalla kosijattarelle jokin lahja, esimerkiksi hamekankaat.

KUVIO 32. Valittu palstamuoto ja sisennys.

(Itkonen 2007, 85). Se onkin hyvä lähtökohta palstan muotoilulle. Tekstini on pistekokoa yhdeksän, joten neljä pistettä suurempi riviväli olisi ollut 13 pistettä (ks. Kuvio 31, B). Teksti näytti aivan liian tummalta. Kasvattelin riviväliä ja säätelin palstan leveyttä suhteessa kuvituksiin. Halusin palstan olevan pitkä ja korkea matalan ja leveän sijaan, sillä viikkoaukeamienkin päivät viivoituksineen toistavat vertikaalia sommittelua. Päädyin lopulta harventamaan välin viiteentoista pisteteeseen ja sommittelin palstan kapehkoksi pystyksi palkiksi (Kuvio 32, D). Palstan muoto väleineen alkoi istua aukeamaan mielestäni paremmin niin muodoltaan, kuin tummuudeltaankin.

Lopullisten tekstien valmistuttua tuli vastaan vielä kappaleen jaon tyyli. Osa teksteistä oli sisällöltään sellaisia, että ne tuli jakaa kahteen kappaleeseen. Pohdin kauan käyttäisinkö sisennystä vai väliä ilmoittamaan kappaleen vaihtumisesta. Pidin palkkimaisista kappaleen muodoista, joten kumpikin tapa jakaa kappale rikkoi muotoa. Lopulta päädyin sisennykseen (ks. Kuvio 32, E), sillä pienikin väli kappaleiden välissä häiritse silmääni enemmän kuin sisennys.

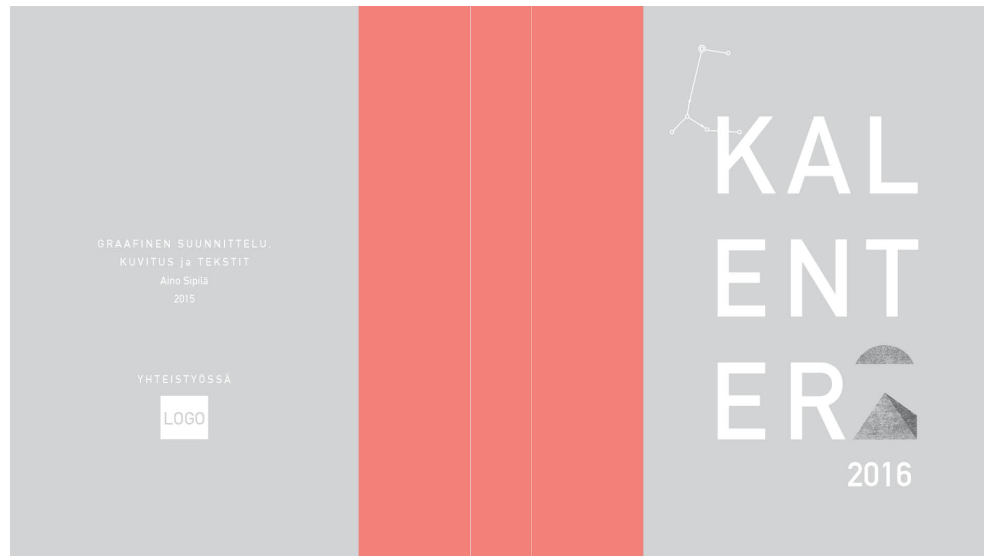
3.9 Kannet

Hyvä kansi viekoittelee ostamaan kirjan. Kannen tulee kuvastaa kirjan tyyliä, aihetta ja ominaislaatua, ja kansi saa kuvastaa aikaansa, jos kirjan sisältö sen sallii. (Lehtonen 2004, 258-259.) Myös Pekka Krankan mielestä kannen tulisi viestiä nimenomaan siitä, mitä kansien välissä tapahtuu (Krankka, 2014).

Kirjakaupassa kalentereita selaillessa joutuu todella usein pettymään. Kannet on saatettu suunnitella näyttäväksi ja houkuttelavaksi, mutta sisältö on jotain ihan muuta: valju ja hialakka Ajaston kalenteripohja tuijottaa takaisin kalenterisivuilta. Mielestäni kalenterin kansiin pätee sama kuin kirjan kansiin. Sen on oltava toki houkutteleva ja kaunis, mutta kannen tulee viestiä myös kalenterin sisällöstä. Yhtenäisyyttä sisällön kanssa saa käyttämällä esimerkiksi samoja kirjaintyyppejä kuin kalenterisivuilla, samankaltaisen sommittelun ja tilankäytön avulla tai jos kalenterissa on kuvitusta niin käyttämällä kannessa samankaltaista kuvamaailmaa.

Itse halusin kannen olevan mahdollisimman yksinkertainen ja kertovan jotain sisäsivujen typografiasta ja tilankäytöstä kuvamaailman lisäksi. Tein kalenteri -sanasta hieman riskialttiinkin typografisen sommitelman, joka ei noudata suomen kielen tavutussääntöjä. Sanasta saa kuitenkin kauniin sommitelman suorakaiteen muotoiseen kanteen ja väärintavutuksen askarruttavuus saattaa saada sen jäämään mieleenkin helpommin. (Tai sitten se aiheuttaa raivokohtauksia kuten Liik-enne-vira-sto -logo, Kuvio 33.)

KUVIO 34. Kalenterin kanteet. Puneratava alue tulisi vastavaavan värisellä kloottikankaalla.

Lisäksi lisäsin viitteitä mystiseen kuvamaailmaan; sanan viimeinen kirjain ”i” muodostuukin pyramidista ja nousevasta auringosta viitaten muinaiseen Egyptiin ja Siriuksen nousuun auringon takaa, jonka avulla vuoden todellinen pituus saatiin selville ensimmäistä kertaa. Ison koiran tähdistö ja sen kirkkain tähti Sirius ovat sijoitettuna kansitypografian ylälaitaan. Sama typografinen sommittelu tulee myös ensimmäiselle sisäsivulle (ks. Kuvio 35), jossa sen alle on sommiteltu viivoitus kalenterin käyttäjän nimelle ja yhteystiedoille. Takakanteen tulee oma nimeni ja osuuteni kalenterin teossa sekä mahdolliset yhteistyötahojen logot.

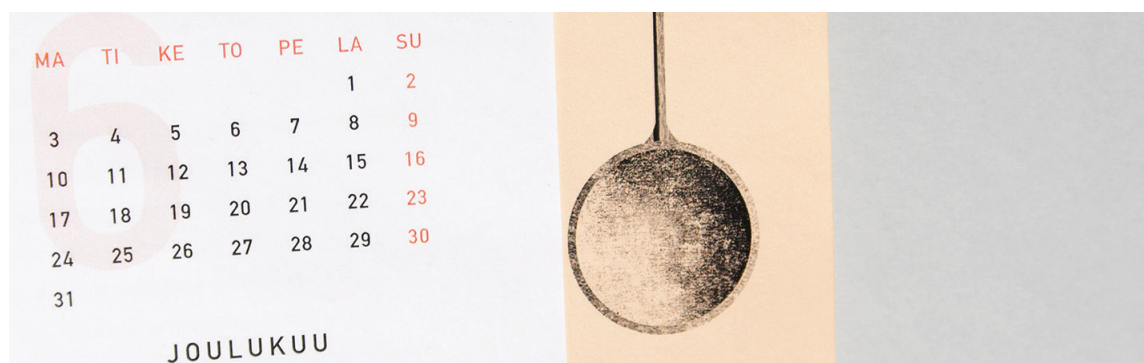
KUVIO 35. Kansitypografia toistuu ensimmäisillä sivuilla.

Kansimateriaaliksi haaveilen paksusta (n. 3 mm paksusta) harmaasta pahvista ja kirjan sisuspapereihin ja tehosteväriin sointuvasta puoliklootista. Valitettavasti aikatauluni puitteissa en saanut yhtään painoa lähtemään yhteistyöhön mukaan, joten lopullisten kansien ratkaisut jäävät odottamaan yhteistyötahon löytymistä. Vaihtoehtoisesti jos oikean väristä kloottia ei löytyisi tai puoliklootti tulisi liian hintavaksi suunnittelin myös edullisemmat pehmeät kannet kirjalle. Sama sommittelu pysyy myös pehmeissä kansissa ja kloottia korvaa painettu värialue. Molemmissa tapauksissa kannet ovat mattapintaisia ja typografiaa korostamaan painettaisiin kohdelakka.

3.10 Materiaalivalinnat

Oikeiden papereiden valitsemiseksi kannattaa hankkia näytteitä paperitukkureilta tai käydä tukussa paikan päällä. Myös painot usein ilmoittavat jos jokin paperilaatu ei kyseiseen painotyöhön sovi. Esimerkiksi huokokset hiokkeelliset paperit eivät kestä hyvin lankasidontaa, koska vaarana on, että paperi sidottaessa tai käytössä alkaa repeilemään. Liimasidottuna tällainen paperi taas kestää mainiosti. Jotkin kiiltäväpintaist paperit taas eivät kestä liimasidottuina, ja lankasidonta on välttämätön. (Makkonen 2004, 281.)

Halusin kalenteriini tukevat sivut, jotta käyttäjän tekemät kalenterimerkinnöt eivät kuultaisi aukeamien läpi. Ensimmäisenä haasteena oli löytää sopivan sävyinen ja paksuinen väripaperi kuvitusaukeamien taustalle. Kävin Antalis paperitukussa selailemassa näytteitä ja hämmästyin. Olin ajatellut, että sävytarjonta värikkäissä painopapereissa olisi ollut runsaampaa. Tällaisessa projektissa, missä paperin sävy on tärkeä elementti suunnittelua kannattaakin valita paperi jo hyvin varhaisessa vaiheessa, jottei suuria pettymyksiä tai katastrofeja synny. Olin toivonut lohen sävyistä päällystämätöntä paperia. Lähimmäksi ajatuksiani osui Colorit paperisarjan sävy persikka. Se on sävyltään kellertävämpi kuin olin ajatellut, mutta tuo samalla mieleen vanhat almanakkojen kannet. Ajatus uuden taiton ja ”vanhan sävyn” kohtaamisesta oli mielestäni hauska. Ominaisuuksiltaan paperi soveltuu hyvin kuville ja teksteille sekä sopii myös lankasidottavaksi erinomaisesti. Paperia löytyy kolmea eri paksuutta, joista valitsin paksuimman 160 grammaisen.

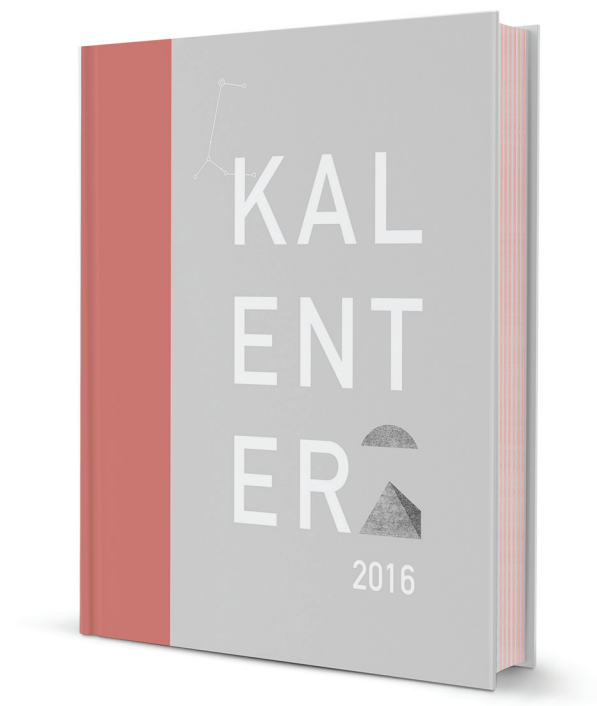

KUVIO 36. Kalenterin sävyjä: valkoiset kalenterisuivut, kuvituksille Colorit persikka, harmaa kansi.

Muilla kalenterisivuilla halusin puhtaan valkean päällystämättömän paperin. Kotimaisesta designpaperista Terreuksesta löytyi sileäpintainen, hiokkeeton ja puhtaan valkea 160 grammainen paperi Terreus Smooth, jonka valitsin ykkösvaihtoehdoksi. Paperissa on miellyttävä hienovarainen tekstuuri ja sille on mukava kirjoittaa. Monesti painoilla on kuitenkin käytössä omia hyväksi havaittuja paperilaatujaan, joille painaminen on edullisempää (Makkonen 2004, 283). Jos sopiva yhteistyöpaino löytyy, olen valmis keskustelemaan painon ammattilaisten kanssa vaihtoehtoisista paperivalinnoista. Mielellään panostaisin pohjoismaalaisiin materiaaleihin. Tärkeintä olisi saada kalenterista paitsi laadukas mutta myös hinnaltaan järkevä tuote.

4 Valmis kalenteri

Opinnäytetyön lopputuotoksena syntyi kalenteri. Annoin sille nimeksi Kalenteri kalentereista – tarinoita ja totuuksia ajasta. Koko nimi tulee näkyviin ainoastaan kalenterin sisälehdille, jonne kirjoitan myös alkusanat. Epäilen, että pitkä nimi saisi kalenterin näyttämään enemmän kirjalta kuin kalenterilta, joten jätin kannen viestimään kirjan funktiosta kalenterina (Kuvio 37).

KUVIO 37. Kalenterin kannet. Sivusta pilkistää vihje kalenterin värimaailmaan.

Kalenteri muodostuu vuosi-, kuukausi-, ja viikkonäkymistä (Kuvio 38), joiden lisäksi kalenteria värittävät ajanlaskun historiaa avaavat kuvitusaukeamat (ks. Kuvio 39). Kalenteriin on merkitty viikkonumerointi sekä suomalaiset pyhä- ja merkkipäivät. Lisäksi joka kuukauden alussa ja kalenterin lopussa on reilusti tilaa omille muistiinpanoille. Ilmeeltään kalenteri on ilmava, näyttävä ja tyylikäs.

KUVIO 38. Kalenterin vuosi-, kuukausi, kuvitus- ja viikkonäkymät. Kuukauden ensimmäinen viikko alkaa aina värillisellä sivulla

Januaaris

KUUKAUDET

Januaari on vuoden ensimmäinen kuukausi. Sen nimi tulee latinan sanasta *ianuaris*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa. Toinen nimi on *gennadius*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa. Toinen nimi on *gennadius*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa. Toinen nimi on *gennadius*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa.

karkauspäivä

KARKAUSPÄIVÄ

Karkauspäivä on se päivä, jolloin aurinko on lähimpänä maahan nähden. Tämä tapahtuu kerran vuodessa. Karkauspäivä on se päivä, jolloin aurinko on lähimpänä maahan nähden. Tämä tapahtuu kerran vuodessa. Karkauspäivä on se päivä, jolloin aurinko on lähimpänä maahan nähden. Tämä tapahtuu kerran vuodessa.

kuukalenteri

KUUKALENTERI

Kuukalenteri on kalenteri, joka näyttää kuun vaihtelut. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot. Kuukalenteri on kalenteri, joka näyttää kuun vaihtelut. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot.

huhtikuukausi

TAMMIKUU-KESÄKUU

Tammikuu on vuoden ensimmäinen kuukausi. Sen nimi tulee latinan sanasta *ianuaris*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa. Tammikuu on vuoden ensimmäinen kuukausi. Sen nimi tulee latinan sanasta *ianuaris*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa.

lauantai

VIHKONPÄIVÄT

Lauantai on viikonpäivä, joka on ennen sunnuntaiä. Sen nimi tulee latinan sanasta *dominica*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa. Lauantai on viikonpäivä, joka on ennen sunnuntaiä. Sen nimi tulee latinan sanasta *dominica*, joka tarkoittaa alkunäytteenä esiintyvää kauraa.

siriuksen päivä

VIKON PITUUS

Siriuksen päivä on se päivä, jolloin Siriuksella on suurin näkyvyys. Tämä tapahtuu kerran vuodessa. Siriuksen päivä on se päivä, jolloin Siriuksella on suurin näkyvyys. Tämä tapahtuu kerran vuodessa.

Julius Caesar

JULIUS CAESAR

Julius Caesar on ollut yksi merkittävimpiä roomalaisia sotapäälliköitä ja valtiomiehiä. Hänen nimensä mukaan on nimetty yksi kuukausista. Julius Caesar on ollut yksi merkittävimpiä roomalaisia sotapäälliköitä ja valtiomiehiä. Hänen nimensä mukaan on nimetty yksi kuukausista.

elokuu

HEINÄKUU-JOULUKUU

Heinäkuu on vuoden kahdeksas kuukausi. Sen nimi tulee latinan sanasta *septem*, joka tarkoittaa seitsemää. Heinäkuu on vuoden kahdeksas kuukausi. Sen nimi tulee latinan sanasta *septem*, joka tarkoittaa seitsemää.

almanakk

PAINETTU KALENTERI

Painettu kalenteri on kalenteri, joka on painettu paperille. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot. Painettu kalenteri on kalenteri, joka on painettu paperille. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot.

minutt

MINUUTT

Minuutti on ajan yksikkö, joka on kahdeksastoista osaa tunnista. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot. Minuutti on ajan yksikkö, joka on kahdeksastoista osaa tunnista. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot.

Kekri

KEKRI

Kekri on suomalainen kansanperinne, joka on peräisin antiikin ajoista. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot. Kekri on suomalainen kansanperinne, joka on peräisin antiikin ajoista. Se on yleensä jaettu kahteen osaan: yläosa näyttää kuun vaihtelut ja alaosassa on päivien numerot.

aurinko

PÄIVÄNSEISAUKSET

Päivänseisaukset ovat avaruustieteellisiä ilmiöitä, jotka tapahtuvat, kun planeetta on lähimpänä tai kauimpana aurinkosta. Päivänseisaukset ovat avaruustieteellisiä ilmiöitä, jotka tapahtuvat, kun planeetta on lähimpänä tai kauimpana aurinkosta.

KUVIO 39. Kalenterin kaikki kuvitusaukeamat

Yhteenveto

Kalenteriprojektini alkoi luonteelleni ominaisella tavalla eli hurahtamalla johonkin uuteen aiheeseen. Tällä kertaa tuo aihe oli ajanlaskun historia. Trivial Pursuit -lautapelin aktiivisena kuluttajana rakastuin oitis aihepiirin tarinoihin ja nippelitietoihin. Nykypäivän ajanlaskusamme on valtava määrä vihjeitä näihin tarinoihin, emme vain tule ajatelleeksi niitä. Vaikka ajattelin kitkeä kaiken turhan nykykalenterista pois, halusin kuitenkin kalenteriini vallitsevan teeman. Kalenteri tarvitsi jotain uniikkia, mikä erottaisi kalenterini muista markkinoilla olevista myös sisällöltään. Siitä se ajatus sitten lähti.

Kalenterin visualisointi pyörähti hyvin käyntiin, sillä tiesin tarkkaan miltä en halunnut kalenterini näyttävän: kuivalta ja tylsältä. Aikataulussani vaihtelivat kirjoituspäivät, tiukat suunnittelupäivät ja rennommat kokeilupäivät, jolloin tein rennolla otteella kuvituskokeiluita ja leikin typografialla. Tällainen vaihtelu piti mielen virkeänä ja luovuuden käynnissä.

Suurimmat haasteet matkanvarrella olivatkin sisällön tuottaminen ja aiheen rajaaminen. Satunnaisten faktojen esitleminen ulkona historiallisesta kontekstistaan olisi lukijalle hämmäntävää. Pyrinkin valinnoillani kattamaan osia ajanlaskun historian eri vaiheista, mutta myös ajanlaskun osasista kuten viikot ja kuukaudet, jotta lukija saisi myös jonkinlaista yleiskäsitystä ajanlaskustamme. Kirjoittaminen tuntui tottumattomasta hankalalta. Vaikeuksia tuli kun piti kirjoittaa vakavampaa tekstiä tutkielmaan, samalla kun kalenterini tekstien tuli olla keveämpiä ja hauskoja faktapätkiä. Onneksi sain tekstieni seulomiseen ystäviltäni apua ja sain muotoiltua tekstit parempaan kirjoitusasuun. Tämä kaikki olisikin varmaan ollut yksinkertaisempaa, jos olisin keskittynyt yhteen asiaan kerrallaan. Sen sijaan päässäni pyöri yhtäaikaan jokaisen kuvitusaukeaman tekstin sisältö, visuaalinen sisältö ja paljonko kukin elementti saisi viedä taitossa tilaa. Nyt jälkiviisaana tiedän, että tekstit olisi voinut kirjoittaa valmiiksi asti ennen taittoa, eikä vasta sitten kun taitto oli tekstejä vaille valmis. Kaikenkaikkiaan pienestä kaoottisuudesta huolimatta langat pysyivät käsissäni ja varmasti ensikerralla vielä napakammin.

Projektin edetessä huomasin siis, että sisällöntuottajan, kuvittajan ja graafikon roolien lankeaminen yhdelle ihmiselle sisältää sekä hyviä että huonoja asioita. Toisaalta pystyin vaikuttamaan sisältöön jos se ei sopinut taittoon. Esimerkiksi saatoin vaikuttaa kalenteritekstien otsikoinnin pituuteen: jos liian pitkä otsikko ei taittoon mahtunut, vaihdoin sen lyhyempään. Mutta myös samasta syystä projektin matkan varrelle mahtui loputtomalta tuntuva määrä valintoja, jotka minun tuli tehdä. Projektilla ei ollut asiakasta, joka olisi päättänyt puolestani. Aikataulun seuraaminen auttoi tässä asiassa. Kun aika tietylle työvaiheelle oli loppumassa, oli pakko tehdä päätöksiä ja jatkaa eteenpäin.

Aloitin kalenterin historiaan perehtymisen vuodenvaihteen tienoilla toiveenani, että neljä kuukautta myöhemmin kädessäni komeilisi painotuore kalenteri. Tähän haaveeseen ei ihan aikataulun puitteissa päästy, lähinnä johtuen kustannussyistä.

Tiesin jo Lönnbergin painossa tekemäni haastattelun perusteella, että pienerän eli 50-100 kappaleen painattaminen tulee kalliiksi Suomessa. Harkitsin jopa kalenterini painattamista Kiinassa, mutta se soti toisen kohderyhmäni arvoja (ja myös omia arvojani) vastaan, eikä laadusta olisi takeita. Siksi aloinkin jo työni alussa miettiä rahoitusmahdollisuuksia projektilleni. Kun olin saanut kalenterin ulkoasun suunnilleen kohdilleen, lähetin eri painoille sähköpostitse lyhyen presentaation kalenterista mallikuvineen. Esiityksen alussa ehdotin yhteistyötä kyseisen painon kanssa, tarjoten heille mahdollisuuden käyttää kalenteriani esimerkiksi liikelahjana edullisen painatuksen vastineena. Presentaatiossa esittelin kalenterini konseptin, havainnekuvat eri kalenterinäkymistä ja esimerkit kuvitusaukeamista. Kun painoista ei kuulunut, soitin peräänkin. Kävi ilmi, että useammassakin painossa henkilökuntaa oli pääsiäisen jälkeen lomilla ja päätösten teko lykkääntyisi hamaan tulevaisuuteen. Muutenkaan tulevan vuoden liikelahjat eivät selvästikään olleet heille ajankohtainen aihe pohdittavaksi. Koska kirjallinen osuuteni oli pahasti kesken ja viestittely painojen kanssa oli aikaa ja energiaa vievää, päätin jättää kalenterini painattamisen opinnäytetyön ulkopuolelle. Arvelin myös, että syksymmällä asia voisi olla myös ajankohtaisempi painoille.

Selvitin myös varasuunnitelmia sen varalle, ettei yksikään paino lähtisi projektiini mukaan. Kesäkuun lopussa käynnistyy haut Grafian kohdeapurahoihin. Apurahaa voi saada erilaisiin graafisen alan projekteihin ja niiden kustannuksiin, joten aion varmasti lähettää hakemuksen oman kalenterini tiimoilta. Lisäksi yksi mahdollisuus rahoituksen löytämiseksi on Mesenaatti.me -palvelu. Mesenaatti.me on suomalainen yhteisörahoituspalvelu, jonka kautta kuka tahansa voi hakea rahoitusta projektilleen tai osallistua rahoittamiseen. Rahoituksen hakija määrittää kerättävän summan, jolla projekti toteutuu ja summan tai erisuuruisia summia, joilla siihen voi osallistua rahoittajana. Jos määriteltyä summaa ei saada kasaan, rahat palautuvat rahoittajille. Rahoitusta vastaan voi luvata jonkin hankkeeseen liittyvät tuotteen, ja tässä tapauksessa se olisi kalenterini. Voisin suunnitella kuvituksistani myös esimerkiksi julisteita tai postikortteja, joita voisin tarjota vastineena pienemmästä rahoitussummasta. Palvelu toimisi samalla myös kalenterini nettikauppana.

Aikataulutukseni toimi aluksi hyvin. Viivytyksiä aikatauluihin toivat yhteistyöpainon etsimiseen mennyt aika ja sänkyyn viikoksi kaatanut flunssa. Myös tekstien kirjoittamiseen olin varannut liian vähän aikaa. Lisää kiirettä keväälle toi portfolion ja oman webbipresenssin päivittäminen työn hakua varten sekä itse työn haku. Ne söivät aikaa ja energiaa varsinaiselta opinnäytetyöltä. Mutta aikaan ja saavutettuihin tavoitteisiin nähden olen kuitenkin tyytyväinen. Kevään aherrus poiki minulle tutkintopaperien lisäksi myös työtilaisuuksia

kirjasuunnittelun parissa. Uskonkin tästä projektista olevan minulle suurta hyötyä siirtyessäni työelämään.

Kalenterin painattamisen siirtäminen oli mielestäni hyvä ratkaisu. Nyt voin rauhassa hoidtaa rahoituksen hyvälle mallille ja samalla ottaa hetkeksi etäisyyttä projektiin. Uskon, että pienen ajan kuluttua näen työni taas uudessa valossa. Tuolloin voin myös tuorein silmin viimeistellä taittoani, jos näen sille tarvetta.

Löysin kalenterin kuvia tehdessäni itselleni uuden kuvitustyylin. Luomistani kuvituksista tuli ilmeeltään pelkistetympiä kuin koskaan ja olen tyytyväinen itsessäni tapahtuneeseen kehitykseen kuvittajana. Toki olisin voinut keksiä jonkin elämää syvemmän tavan tulkita kuvitusaiheitani jotenkin toisin, mutta mielestäni kalenterini idea ylimääräisen jättämistä pois näkyy myös kuvituksissani. Monet varmasti kokevat itse kuvitusaukeamat turhiksi kalenterin välissä, mutta itse koen ne tärkeiksi visuaalisiksi levähdyspaikoiksi. Tällä kalenterilla on tarjottavanaan tarinoita taulukoidun informaation sijaan.

Mielestäni saavutin tavoitteeni eheästä julkaisukokonaisuudesta, ja olen tyytyväinen kalenterini visuaaliseen ilmeeseen tässä vaiheessa, kun kalenteria ei vielä ole painettu. Itse kansien ja paperien tuntu ovat iso osa julkaisun kokonaisuutta ja niiden yhteispeli taiton kanssa selviää valitettavasti vasta kun saan kalenterini painatettua. Toivoin, että olisin ehtinyt keskustelemaan painon ammattilaisten kanssa paperivalinnoista ja kansien lopullisista ratkaisuista, jotta olisin saanut käytännön kokemusta kirjan loppuun saattamisesta. Tämä vaihe on kuitenkin edessä, ja oppiminen jatkuu vaikka koulu loppuukin. Sain työn edetessä kuitenkin hurjan määrän tarpeellista tietoa julkaisusuunnittelusta. Etenkin painoteknisten yksityiskohtien utelu painosta kannattaa, sillä heillä on tarjota ensikäden tietoutta ja inspiroivia mallikappaleita painoteknisten ominaisuuksien ja kikkailujen hyvästä käytöstä.

Lähteet

- CHALLAND, SKYLAR 2009. *Know your type: DIN*. <http://idsgn.org/posts/know-your-type-din/> (Viitattu: 14.4.2015)
- EVERS, LIZ 2013 : *It's about time: From calendars and clocks to moon cycles and light years – a history*, Michael O'Mara Book Limited, London
- HART-DAVIS, ADAM 2011/2012 : *Aika – Suuren mysteerin jäljillä*. Suomentaneet Mervi Ovaska (s.1-129) ja Sinikka Jauhiainen (s.130-256), Gummerus Kustannus, Helsinki.
- Helsingin yliopiston almanakkatoimisto. *Usein kysyttyä*. <http://almanakka.helsinki.fi/fi/usein-kysyttya-faq.html>. Viitattu 5.2.2015
- ITKONEN, MARKUS 2007 : *Typografian käsikirja*. Kolmas, laajennettu painos, Gummerus Kirjapaino Oy, Helsinki
- ISO, 2015: the International Organization for Standardization, standard ISO 8601:2004(en) <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:40874:en> (luettu 16.4.2015)
- KYLLÖNEN, MARI 2012: Aika ja ajanlasku, Vuoden kierto: Talvi. http://www.didrichsen-museum.fi/files/Aika_Talvi.pdf. Viitattu 25.3.2015
- LEHTONEN, ANNA 2004. Kirjan kannet. Teoksessa: Makkonen, Teijo : *Kustannustoimittajan kirja*. 251-259. Suomen kustannusyhdistys Vastapaino. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä
- LOIRI, PEKKA & JUHOLIN, ELISA 1999/ 1998 : *Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja*. 2. painos. Inforviestintä Oy. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- LORENZ, MARTIN 2011: Albert-Jan Poolin haastattelu. Teoksessa *I love DIN*. Vic-tion:workshop ltd, China
- MAKKONEN, TEIJO 2004. *Kustannustoimittajan kirja*. Suomen kustannusyhdistys Vastapaino. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä
- Mitat ja Mittaaminen, 1/3 Aika ja pituus. 2013. BBC. Yle Teema, 22.1.2015
- MÜLLER-BROCKMANN, Josef, 2007. *Grid systems in graphic design*. 5. painos. Niggli, Switzerland
- MALLTZEFF, MARCELL 2014. Kuva kirjassa. Teoksessa: Makkonen, Teijo: *Kustannustoimittajan kirja*. 261-275. Suomen kustannusyhdistys Vastapaino. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä
- OJA, HEIKKI 2013 : *Aikakirja 2013*. 6. painos. Helsingin yliopiston Almanakkatoimisto, Helsinki.
- Tiedostava kuluttaja 2014. Design-toimisto Kuudes Kerros & Arto O. Salonen. Tiedostava Kuluttaja -toimintakartat. Viitattu 22.4.2015. http://www.slideshare.net/kuudes?utm_campaign=profiletracking&utm_medium=sssitere&utm_source=ssslideview
- URPELAINEN, ANNA-KAISA 2013: *Sisä-Suomen ensimmäinen Jätinkirkko on löytynyt*. Tähdet ja Avaruus lehden webbiartikkeli. Viitattu 4.3.2015 <https://www.avaruus.fi/uuti->

set/maa-ja-lahiavaruus/sisae-suomen-ensimmaeinen-jaetinkirkko-on-loeytynyt.html

VILKUNA, KUSTAA 1994, *Vuotuinen ajantieto*, Otava, Keuruu

WHITROW, G. J. 1999: *Ajan historia – Ajankäsitykset esihistoriasta meidän päiviimme*. Suomentanut Anto Leikola, suomennoksen tähtitieteellinen tarkistus Tapio Markkanen. Fält & Hässler, Ruotsi.

Haastattelut

KANTOKORPI, TIMO 2015. Asiakkuusjohtaja. Lönnberg Print & Promo. Haastattelu 12.2.2015.

KRANKKA, PEKKA 2015. Freelancer, kirjasuunnittelija. Haastattelu 24.3.2015.

Kuvalähteet

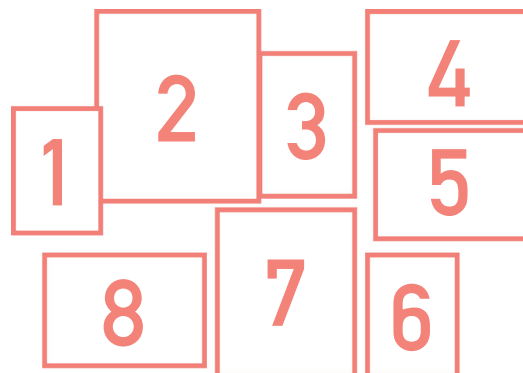
Kuvio 1 – 4 Aino Sipilä

Kuvio 5 Helsingin yliopiston almanakkatoimiston kalenteripoja nimeltä Sirius <http://almanakka.helsinki.fi/fi/kalenterin-tekeminen/valmiit-kalenteripohjat/tas-ku-ja-poytakalenterit.html> (Luettu 22.4.2015)

Kuvio 6 Tiedostava kuluttaja -tutkimuksen kuluttajaryhmät Toimintakartata-slideshow s.7 http://www.slideshare.net/kuudes?utm_campaign=profiletracking&utm_medium=sssite&utm_source=ssslideview

Kuvio 7 – 8 Aino Sipilä

Kuvio 9 Moodboard kuvitusten mahdollisesta värimaailmasta ja tyylistä

1. New Grids. <http://newgrids.fr/2012/03/10/studio-constantine/> (Luettu 9.4.2015)

2. Samuji, summer 2013 lookbook. <http://www.missmoss.co.za/2013/06/10/samuji/> (Luettu 9.4.2015)

3. Hunter, Ileana. <http://ileanahunter.deviantart.com/art/Fragments-388240121> (Luettu 9.4.2015)

4. ja 5. <https://www.behance.net/gallery/Crossover-Festival/4172437>
(Luettu 9.4.2015)
6. <http://kellycho.co.uk/Deep-Forest> (Luettu 9.4.2015)
7. Boden, Arthur 1967. http://designarchives.aiga.org/#/entries/%2Bid%3A13798/_/detail/relevance/asc/0/7/13798/perspectives-poster/1
(Luettu 9.4.2015)
8. Shkarovska, Irene. <https://www.behance.net/gallery/City-Sense-Platform/12246333> (Luettu 9.4.2015)

Kuvio 10 – 26 Aino Sipilä

Kuvio 27 DIN 1451 Saksassa liikennemerkeissä

Jason Jones, jjay69, Flickr. <https://www.flickr.com/photos/jjay69/3837700220/in/set-72157602076407882> (kuvaa rajattu ja muutettu mustavalkoiseksi, luettu 9.4.2015)

Kuvio 28 – 32 Aino Sipilä

Kuvio 33 Liikenneviraston logo, <http://portal.liikennevirasto.fi/sivu/www/f>

Kuvio 34 – 39 Aino Sipilä